ఋగ్వేద సంహిత ప్రథమ మండలము

అస్య వామస్య సూక్తము

(164 వ సూక్తము)

నారాయణ

ऋग्वेद संहित प्रथम मंडलम्

अस्य वामस्य सूक्तम्

(सूक्तम् - १६४)

नारायण

RIGVEDA SAMHITHA FIRST MANDALA

ASYA VAMASYA SUKTAM

(164 – SUKTAM)

NARAYANA

SRI SEETHA RAMA SEVA SADAN
TAMMACHERUVU KATTA, MANTHANI – 505184
DIST: PEDDAPALLY,
TELANGANA. Ph: 8096024731

VEDIC RECITATION AND RHYTHMS AND METRICAL FORMS

The verses of Vedas are poems of exclusive beauty and extraordinary rhythms for the recitation and singing. There is a deep system, arrangements, method and logic in the science of Vedic poetry for remembering, recalling, recollecting and reciting the verses. First let us see 'Chhandas' the Metrical Form of Vedic verses.

"YAD AKSHARA PARIMAANAM TAD CHHANDAH"

"That which is measurement of letters is Chhandah – the metrical form".

Recitation is called 'Uchaarana' which is the verbal expression and the systematic sound of Vedic verses.

Let us consider the Metric Forms:

I. CHHANDAS (METRICAL FORMS)

The Chhandas are Metrical Forms, the systematic organization of letters, words and sounds to generate divine spirit. There are 21 Metrical Forms in three groups, starting with the shortest verse of 24 letters and increasing in steps of 4 letters concluding with the longest verse of 104 letters. This is Arithmetical Progression (A.P.)

(A) GROUP I: Gayatri (24 Letters), Ushnik (28), Anushtup (32), Brihati (36), Pankti (40), Trishtubh (44), Jagati (48).

(B) Group II: Ati Jagati (52), Shakvari (56), Ati Shakvari (60), Ashti (64), Atyashti (68), Dhriti (72), Ati Dhriti (76).

(C) Group III: Kruti (80), Prakruti (84), Akruti (88), Vikruti (92), Sanskruti (96), Atikruti (100), Utkruti (104).

For example Gayatri contains 3 Paadas (3 lines) of 8+8+8 letters totaling to 24 letters.

Let us see the arrangement of main important Metrical Forms:

1.	Gayatri	= 24	–	(3)	–	8	+	8	+	8		
2.	Ushnik	= 28	–	(3)	–	8	+	8	+	12		
3.	Anushtup	= 32	–	(4)	–	8	+	8	+	8	+	8
4.	Brihati	= 36	–	(4)	–	8	+	8	+	12	+	8
5.	Pankti	= 40	–	(5)	–	8	+	8	+	8	+	8 + 8
6.	Trishtubh	= 44	–	(4)	–	11	+	11	+	11	+	11
7.	Jagati	= 48	–	(4)	–	12	+	12	+	12	+	12

See the systematic progress, symmetry and flow.

ఋగ్వేద సంహిత ప్రథమ మండలము

అస్య వామస్య సూక్తము

(164 వ సూక్తము)

తెలుగు చేత: నారాయణ

ऋग्वेद संहित प्रथम मंडलम्

अस्य वामस्य सूक्तम्

(सूक्तम् - १६४)

नारायण

RIGVEDA SAMHITHA FIRST MANDALA

ASYA VAMASYA SUKTAM

(164 – SUKTAM)

NARAYANA

SRI SEETHA RAMA SEVA SADAN
TAMMACHERUVU KATTA, MANTHANI – 505184
DIST: PEDDAPALLY,
TELANGANA. Ph: 8096024731

ఋగ్వేద సంహిత ప్రథమ మండలము

అస్య వామస్య సూక్తము

(164 వ సూక్తము)

తెలుగు చేత: నారాయణ

ऋग्वेद संहित प्रथम मंडलम्

अस्य वामस्य सूक्तम्

(सूक्तम् - १६४)

नारायण

RIGVEDA SAMHITHA FIRST MANDALA

ASYA VAMASYA SUKTAM

(164 – SUKTAM)

NARAYANA

FIRST PUBLISHED: NOVEMBER, 2024

అమూల్యము – अमूल्य – PRICELESS

D.T.P: KOLLARAPU SAIKRISHNA

PUBLISHED BY:
SRI SEETHARAMA SEVA SADAN
TC KATTA, MANTHANI – 505184
Dist:PEDDAPALLI, TELANGANA.
Ph: 8096024731

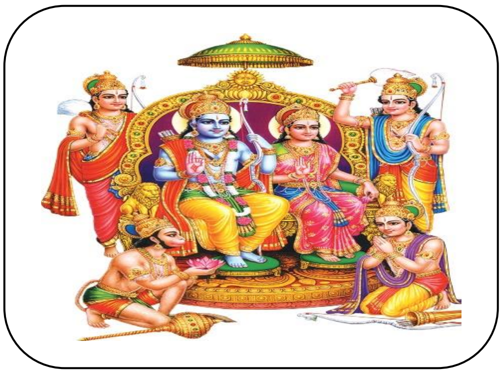

PRINTERS:
SATYANARAYANA PRINTERS, H.NO: 4-6-143/144,
TILAK ROAD, KARIMNAGAR – 505001. TELANGANA.

ॐ

ఋగ్వేద సంహిత

ప్రథమ మండలము

సూక్తమ్ – 164

ఋషిః – దీర్ఘతమా ఔచథ్యః

దేవతా – 1- 41 విశ్వేదేవాః : 42 – ఆద్యర్ధర్చస్యవాక్, ద్వితీయస్య ఆపః;

43 – ఆద్యర్ధర్చస్య శకధూమః, ద్వితీయస్య సోమః; 44 – కేశినః (అగ్నిః సూర్యో వాయుశ్చ)

45 – వాక్; 46 – 47 సూర్యః; 48 – సంవత్సరకాల చక్రమ్; 49 – సరస్వతీ; 50 – సాధ్యాః;

51 – సూర్యః, పర్జన్యాగ్నయో వా, 52 – సరస్వాన్, సూర్యో వా

ఛందః – త్రిష్టుప్; 12,15,23,29,36,41 – జగతీ; 42 – ప్రస్తారపంక్తిః, 51 – అనుష్టుప్.

ऋग्वेद संहित

प्रथम मंडलम्

सूक्तम् - १६४

ऋषिः - दीर्घतमा औचथ्यः

देवता - १- ४१ विश्वेदेवाः : ४२ - आद्यर्धर्चस्यवाक्, द्वितीयस्य आपः;

४३ - आद्यर्धर्चस्य शकधूमः, द्वितीयस्य सोमः; ४४ - केशिनः

(अग्निः सूर्यो वायुश्च)

४५ - वाक्; ४६ - ४७ सूर्यः; ४८ - संवत्सरकाल चक्रम्; ४९ - सरस्वती; ५० - साध्याः;

५१ - सूर्यः, पर्जन्याग्नयो वा, ५२ - सरस्वान्, सूर्यो वा

छंदः - त्रिष्टुप्; १२,१५,२३,२९,३६,४१ - जगती; ४२ - प्रस्तारपंक्तिः, ५१ - अनुष्टुप्।

Rigveda Samhita

First Mandala

Suktam – 164

Rishi – Dheerghathama Auchathyah

Devata – 1- 41 Visvedevah: 42 – Adyaardharchasya Vaak, Dwitiyasya Aapah;

**43 – Adyaardharchasya Shakadhumah, Dwitiyasya Somah; 44 – Kesinah
(Agnih Suryo Vayuscha)
45 – Vaak; 46 – 47 Suryah; 48 – Samvatsarakaala Chakram; 49 – Sarasvati;
50 – Saadhyaah; 51 – Suryah, Parjanyagnayo Va, 52 – Sarasvaan, Suryo Va**

Chandah – Trishtup; 12,15,23,29,36,41 – Jagati; 42 – Prastaarapanktih, 51 – Anushtup.

ॐ

1) అస్య వామస్య పళితస్య హోతుస్తస్య భ్రాతా మధ్యమో అస్త్యశ్నః.
తృతీయో భ్రాతా ఘృతపృష్ఠో అస్యాత్రాపశ్యం విశ్పతిం సప్తపుత్రం ..1..

1. ఈ సుందరమైన తల నెరసిన పాలకుడు హోత సూర్యుని యొక్క
మధ్యమ భ్రాత వాయువు సర్వ వ్యాపకుడు
వారి మూడవ భ్రాత తేజస్వి ఘృతము నారగించు
ఆ పాలకుడు విశ్వపతి సప్త కిరణముల మధ్య చూడ బడెను.

**1) अस्य वामस्य पलितस्य होतुस्तस्य भ्राता मध्यमो अस्त्यश्नः.
तृतीयो भ्राता घृतपृष्ठो अस्यात्रापश्यं विश्पतिं सप्तपुत्रम्.. (१)**

1) आरोग्य प्राप्ति के लिए सबके द्वारा सेवनीय व जगत्पालक सूर्य के बीच वाले भाई वायु हैं. इसके तीसरे भाई आहुति स्वीकार करने वाले अग्नि हैं. इन भाइयों के बीच में किरणरूपी सात पुत्रों सहित विश्वपति दिखाई देते हैं. (१)

1) The brothers between the sun, which are consumed by everyone and the world - sustaining sun, are the air for recovery. Its third brother is Agni to accept Ahuti. Among these brothers, the vishwapatis, including the seven sons of Kiran rupi, appear. (1)

2) సప్త యుంజంతి రథమేకచక్రమేకో అశ్వో వహతి సప్తనామా.
త్రినాభి చక్రమజరమనర్వం యత్రేమా విశ్వా భువనాధి తస్థుః ..2..

2. ఏడింటితో జోడించ బడెను కాల చక్ర రథము
ఒకటియే అశ్వము సప్త నామముల ధరించు చుండు
భూమి, అంతరిక్షము, ద్యులోకము నాభులు మూడు కలవు
మూడు నాభుల చక్రము అజరము అమృతము
గతి శీలము, అశిథిలము, సకల భువనముల విరాజితము
ఇది కాల చక్రము ఎందున సర్వ లోకములు వుండును.

2) सप्त युञ्जन्ति रथमेकचक्रमेको अश्वो वहति सप्तनामा.
त्रिनाभि चक्रमजरमनर्वं यत्रेमा विश्वा भुवनाधि तस्थु:.. (२)

2) सूर्य के एक पहिए वाले रथ में जुते हुए सात घोड़े ही उसको खींचते हैं. सात नामों वाला एक ही घोड़ा रथ को खींचता है. दृढ़ और नित्य नवीन तीन नाभियां उस पहिए में हैं. उस में सारा विश्व स्थित है. (२)

2) Seven horses plowed in the one wheeled chariot of the Sun pull it. A single horse with seven names pulls the chariot. Firm and ever new are the three navels in that wheel. In him the whole world is situated. (2)

3) ఇమం రథమధి యే సప్త తస్థుః సప్తచక్రం సప్త వహంత్యశ్వాః.
సప్త స్వసారో అభి సం నవంతే యత్ర గవాం నిహితా సప్త నామ ..3..

3. ఈ సూర్యదేవుని కాల చక్రము ఏడు కాల వర్గములలో నడచు
ఆయనము, ఋతువు, మాసము, పక్షము, దినము, రాత్రి
ముహూర్తము అను ఏడు కాల వర్గములు కలవు
అవియె ఏడు అశ్వములు రథమును లాగు చుండును.
గోవులో (మేఘములో), వాణిలో ఏడు స్వరములు దాగి యుండు
ఏడు ఛందములలో సూర్య రథము స్తుతి చేయబడును.

(1) గాయత్రి – 24 – 3 (2) ఉష్ణిక్ – 28 – 3 (3) అనుష్టుప్ – 32 – 4
(4) బృహతి – 36 – 4 (5) పంక్తి – 40 – 5 (6) త్రిష్టభ్ – 44 – 4
(7) జగతి – 48 – 4.

3) इमं रथमधि ये सप्त तस्थु: सप्तचक्रं सप्त वहन्त्यश्वा:.
सप्त स्वसारो अभि सं नवन्ते यत्र गवां निहिता सप्त नाम.. (३)

3) सात पहियों वाले रथ में जुते हुए सात घोड़े ही उसको खींचते हैं. सात किरण रूपी बहिनें इसके सामने चलती हैं एवं सात गाएं इस रथ में बैठी हैं. (३)

(१) गायत्रि - २४ - ३ (२) उष्णिक् - २८ - ३ (३) अनुष्टुप् - ३२ - ४
(४) बृहति - ३६ - ४ (५) पंक्ति - ४० - ५ (६) त्रिष्टभ् - ४४ - ४
(७) जगति - ४८ - ४।

3) Only seven horses in a seven-wheeled chariot pull the Sun. Seven kiran-like sisters walk in front of it and seven cows are sitting in this chariot. (3)

(1) GAYATHRI – 24 – 3 (2) USHNIK – 28 – 3 (3) ANUSHTUP – 32 – 4
(4) BRUHATHI – 36 – 4 (5) PANKTHI – 40 – 5 (6) THRISHTUBH – 44 – 4
(7) JAGATHI – 48 – 4.

4) కో దదర్శ ప్రథమం జాయమానమస్థన్వంతం యదనస్థా బిభర్తి.
భూమ్యా అసురసృగాత్మా క్వ స్విత్కో విద్వాంసముప గాత్రృష్టుమేతత్ ..4..

4. ఎవరు చూచినారు ప్రథమము జనించిన దానిని??
అస్థిరహితము అస్థియుతమైన దానిని ధరించినపుడు?
పృథివి నుండి ప్రాణము, రక్తము, ఆత్మ, ఉత్పన్నమైనపుడు
ఎవరు విద్వాంసుని వద్ద ఈ ప్రశ్నను అడుగుతారు?

4) को ददर्श प्रथमं जायमानमस्थन्वन्तं यदनस्था बिर्भर्ति.
भूम्या असुरसृगात्मा क्व स्वित्को विद्वांसमुप ग्रात्प्रष्टमेतत्.. (४)

4) जब अस्थिहीन प्रकृति ने अस्थि वाले संसार को धारण किया था, तब प्रथम उत्पन्न होने वाले को कौन देख सका था? प्राण और रक्त ने तो पृथ्वी से जन्म लिया, पर आत्मा कहां से आई? यह प्रश्न किसी जानकार से पूछने कौन जाएगा. (४)

4) When the boneless nature possessed the bone-like world, who could see the first one to be born? Life and blood were born from the earth, but where did the soul come from? Who will ask this question to someone knowledgeable? (4)

5) పాకః పృచ్ఛామి మనసావిజానందేవానామేనా నిహితా పదాని.
వత్సే బష్కయేఽధి సప్త తంతూన్వి తత్నిరే కవయ ఓతవా ఉ ..5..

5. తెలియక అడుగుతాను, మంద బుద్ధితో, తెలియని మనస్సుతో
దేవతలు వేసిన గుప్త పదముల గూర్చి ఇపుడు
సుందర యువ గోవత్సము (సూర్యుని) కొరకు
విజ్ఞులు సప్త తంతువులను (కిరణములు) ఎలా విస్తరిస్తున్నారు?
(భూ, భువ, సువ, మహా, జన, తప, సత్యం) (6+1)

5) पाक: पृच्छामि मनसाविजानन्देवानामेना निहिता पदानि.
वत्से बष्कये5धि सप्त तन्तून्वि तत्निरे कवय ओतवा उ.. (५)

5) मैं अपरिपक्व बुद्धि वाला मन से न जानने के कारण यह सब पूछ रहा हूं. ये संदेहास्पद बातें देवों के लिए भी गूढ़ हैं. एक वर्ष के बछड़े को लपेटने के लिए मेधावियों ने जो सात धागे बताए हैं, वे क्या हैं? (५)
(भू, भुव, सुव, महा, जन, तप, सत्यं) (६+१)
VIBGYOR – (In reverse order)
(Red, Orange, Yellow, Green, Blue, Indigo, Violet)

5) I'm asking all this because Immature-minded people don't know from the mind. These suspicious things are also esoteric to the gods. What are the seven threads that the meritorious have mentioned to wrap a one-year-old calf?

(Bhoo, Bhuva, Suva, Mahaa, Jana, Tapa, Satyam) (6+1)
VIBGYOR – (In reverse order)
(Red, Orange, Yellow, Green, Blue, Indigo, Violet)

6) అచికిత్వాంచికితుషశ్చిదత్ర కవీన్పృచ్ఛామి విద్మనే న విద్వాన్.
వి యస్తస్తంభ షళిమా రజాంస్యజస్య రూపే కిమపి స్విదేకం ..6..

6. నేను అజ్ఞానిని, ఏమీ తెలియకనే అడుగుచున్నాను
ఎవరు ఈ ఆరు లోకములు నిలబెట్టినారో
ఎవరు జన్మ రహిత స్వరూపమములో వుంటారో
వారిద్దరూ ఒకరుయేనా! (తెలుపుడు!)
(సత్యమే ఈ ఆరు లోకములను నిలబెట్టు చున్నది.)

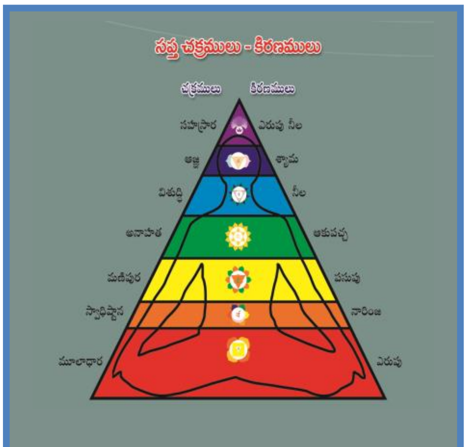

దేవతలు వేసిన సప్త పదములు

6) अचिकित्वाञ्चिकितुषश्चिदत्र कवीन्पृच्छामि विद्यने न विद्वान्.
वि यस्तस्तम्भ षठिमा रजांस्यजस्य रूपे किमपि स्विदेकम्.. (६)

6) मैं अज्ञानी हूं, पर जानने की इच्छा रखता हूं, इसीलिए तत्वज्ञानी क्रांतदर्शियों से पूछ रहा हूं. जिसने इन छः लोकों को स्थिर किया है, जो जन्मरहित होकर रहते हैं, वे क्या एक हैं? (६)
(सत्य ही इन छह लोकों को कायम रखता है।)

6) I am ignorant, but I wish to know, that's why I am asking philosophers. What one is the one who has stabilized these six realms, who live without birth? (6)
(Truth alone sustains these six worlds.)

7) ఇహ బ్రవీతు య ఈమంగ వేదాస్య వామస్య నిహితం పదం వేః.
శీర్ష్ణః క్షీరం దుహ్రతే గావో అస్య వవ్రిం వసానా ఉదకం పదాపుః ..7..

7. ఇచ్చటికీ వచ్చి చెప్ప వలయు గుప్త రహస్యమును తెలిసిన వారు
ఈ సుందర గతిమాన సూర్యుడు అందరి శీర్షమైన విధము,
అతడు తన కిరణములతో క్షీరము (అమృతము) వర్షించు విధము
మరియు అదే నీటిని వేడితో గ్రహించు విధము.

7) इह ब्रवीतु य ईमङ्ग वेदास्य वामस्य निहित पद वे:.
शीर्ष्णः क्षीरं दुहवते गावो अस्य वत्रि वसाना उदकं पदापु:.. (७)

7) जो यह सब भली प्रकार जानता है, वह बतावे. इस सुंदर सूर्य का स्वरूप अत्यंत गूढ़ है. शिर के समान सबसे ऊंचे सूर्य की किरणों रूपी गाएं दूध के समान जल बरसाती हैं. वे ही किरणें विशाल तेज से तप्त होने पर जल निर्माण की तरह ही पी लेती हैं. (७)

7) Tell him who knows all this well. The appearance of this beautiful sun is extremely esoteric. The highest sun's rays like the head are rainy water like milk. Those same rays drink the same as water formation when heated by huge radiance. (7)

8) మాతా పితరమృత ఆ బభాజ ధీత్యగ్రే మనసా సం హి జగ్మే.
సా బీభత్సుర్గర్భరసా నివిద్ధా నమస్వంత ఇదుపవాకమీయుః ..8..

8. మాతా పృథివి ఋతము కోసము పితా సూర్యుని సేవించినది
క్రియకు పూర్వము మనస్సుతో అతనితో సంపర్కము చేసినది
మాత గర్భ రసములో నిబద్ధమైనది
అపుడు నమన పూర్వక వచన ఆదాన ప్రదానములు ఐనవి.

8) माता पितरमृत आ बभाज धीत्यग्रे मनसा सं हि जग्मे.
सा बीभत्सुर्गर्भरसा निविद्धा नमस्वन्त इदुपवाकमीयुः.. (८)

8) पृथ्वीरूपी माता जलवर्षा के निमित्त आकाश स्थित सूर्यरूपी पिता की यज्ञरूपी कर्म द्वारा पूजा करती है. इससे पहले ही पिता अभिप्राय वाले मन से धरती से संगत हुए हैं. इसके बाद गर्भ धारण करने की इच्छा वाली माता गर्भ की उत्पत्ति के हेतु जल से बिंध गई है. उन्होंने अनेक प्रकार की फसलें-गेहूं, जौ आदि उत्पन्न करने के लिए आपस में बातचीत की है. (८)

8) Mother earth worships the sun-like father in the sky by sacrificial karma on the occasion of water rain. Before this, the Father has been compatible with the earth with the mind of the intention. After this, the mother who wants to conceive has been pierced with water for the birth of the womb. They interacted with each other to produce many kinds of crops - wheat, barley, etc. (8)

9) యుక్తా మాతాసీద్ధురి దక్షిణాయా అతిష్ఠద్గర్భో వృజనీష్వంతః.
అమీమేద్వత్సో అను గామపశ్యద్విశ్వరూప్యం త్రిషు యోజనేషు ..9..

9. సమర్థ సూర్య దేవుని ధారణ (క్షమత) పై ఆధారితము పృథివి మాత
(మేఘ) గర్భము గమన శీల వాయువు మధ్యలో నుండును
శిశివు (వర్షము) గోవుల (కిరణముల) చూచి శబ్ధము చేయు
ఈ మూడు లోకముల సంయోగము విశ్వమునకు రూపము నిచ్చును.
(పృథివి, అంతరిక్షము, ద్యులోకము)

**9) युक्ता मातासीदधुरि दक्षिणाया अतिष्ठद्गर्भो वृजनीष्वन्तः.
अमीमेद्वत्सो अनु गामपश्यद्विश्वरूप्यं त्रिषु योजनेषु.. (९)**

**9) आकाश इच्छा पूर्ण करने वाली धरती के ऊपर वर्षा करने में समर्थ था. गर्भ रूपी जल मेघों के बीच था. इसके बाद बछड़े रूपी जल ने शब्द किया. इसके बाद मेघ, वायु और सूर्यकिरण इन तीनों के सहयोग से विश्वरूपा धरती फसलों वाली बनी. (९)
(पृथिवि, अंतरिक्षमु, द्युलोकमु)**

**9) The sky was able to rain over the earth that fulfilled the will. The water in the form of pregnancy was between the clouds. After this, the calf-like water said the word. After this, with the help of cloud, air and sun rays, vishwarupa became the earth with crops. (9)
(PRUTHVI, ANTARIKSHAM, DYULOKAM)**

10) తిస్రో మాతౄస్త్రీన్పితౄన్బిభ్రదేక ఊర్ధ్వస్తస్థౌ నేమవ గ్లాపయంతి.
మంత్రయంతే దివో అముష్య పృష్ఠే విశ్వవిదం వాచమవిశ్వమిన్వాం ..10..

10. ఒకే ఒక జగత్పతి (ఈశ) ముగ్గురు మాతల ముగ్గురు పితల భరించును
(పృథివి, అంతరిక్షము, ద్యులోకము – అగ్ని, వాయువు, ఆదిత్యుడు)
పోషించును సర్వోపరియుండు అలసట లేకవుండ!
ఈ (అతీత) విశ్వ రహస్యము తెలిసి కూడ అఖిల విశ్వముల పైన
జగత్పతి వాణి గూర్చి చర్చింతురు దేవతలు పైన వుండి.
(తెలియును వారి మాటలు ఎవరికి, అన్ని తెలియును అతనికి!)

10) तिस्रो मातृस्त्रीन्पितृन्बिभ्रदेक ऊर्ध्वस्तस्थौ नेमव ग्लापयन्ति.
मन्त्रयन्ते दिवो अमुष्य पृष्ठे विश्वविदं वाचमविश्वमिन्वाम्.. (१०)

10) आदित्य रूपी एकमात्र पुत्र की तीन माताएं और तीन पिता हैं. आदित्य थकते नहीं. आकाश के ऊपर स्थित देव सूर्य के विषय में ऐसी बातें करते हैं, जो सबसे संबंधित होती हैं, पर उन्हें कोई नहीं समझता. (१०)
(जो उनकी बातें जानता है, वह सब कुछ जानता है!)

10) Aditya Rupi is the only son's three mothers and three fathers. Aditya is not tired. The Gods above the sky say things about the sun that are most concerning, but no one understands them. (10)
(He who knows his words, knows everything!)

		3 మాతలు (3 MOTHERS)		3 పితలు (3 FATHERS)	
3	SHINING	ద్యులోకము – (మ) (Dyulokamu) – (M)	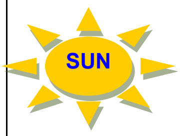	ఆదిత్యుడు (SUN)	3rd PAIR
2	COOLING	అంతరిక్షము – (ఉ) (Space) – (U)		వాయువు (AIR)	2nd PAIR
1	HEATING	పృథివీ – (అ) (Earth) – (A)		అగ్ని (FIRE)	1st PAIR

11) ద్వాదశారం నహి తజ్జరాయ వర్వర్తి చక్రం పరి ద్యామృతస్య.
ఆ పుత్రా అగ్నే మిథునాసో అత్ర సప్త శతాని వింశతిశ్చ తస్థుః ..11..

11. పది రెండు ఆరెల ఎపుడు జీర్ణించని చక్రము
తిరుగుచుండు ఋత సత్యాత్మయగుచు ద్యుతియు
నిరంతరముగాను ఓ అగ్నిదేవ! సంయుక్త మిథున రూపము
ఏడు వందల ఇరువది పుత్రులు దీనియందు వుందురు.

(6×5×4×3×2)
(360 దినములు, 360 రాత్రులు = 720 రోజులు = పుత్రులు)
[కాలచక్రము నిరంతరము జోడీ లాగా తిరుగుచుందురు]

11) द्वादशारं नहि तज्जराय वर्वर्ति चक्र परि द्यामृतस्य.
आ पुत्रा अग्ने मिथुनासो अत्र सप्त शतानि विंशतिश्न तस्थु:.. (११)

11) सत्यरूपी सूर्य का बारह अरों वाला पहिया स्वर्ग के चारों ओर बार-बार चलता है और कभी पुराना नहीं होता, हे आदित्यरूप अग्नि! तीन सौ साठ दिन एवं रातों के रूप में तुममें सात सौ बीस पुत्रपुत्रियां रहती हैं. (११)
(6×5×4×3×2)
(360 दिन, 360 रातें = 720 दिन = पुत्र)
[समय का पहिया जोड़े की तरह लगातार घूमता रहता है]

11) The twelve-saw wheel of the sun moves around heaven again and again and never gets old, O Adityarup Agni! Three hundred and sixty days and nights as you have seven hundred and twenty sons and daughters. (11)
(6×5×4×3×2)
(360 days, 360 nights = 720 days = son)
[The wheel of time keeps rotating continuously like a pair]

సూర్య భగవానుడు (SUN GOD)

ద్వాదశాదిత్యులు (THE 12 SUN GODS)				
S.No	**Names of 12 Adityas**	**Ruling Month**	**సౌర మాసములు (Solar Months)**	**చంద్ర మాసములు (Lunar Months)**
1	ధాత (DHATA)	March - April	మధు (Madhu)	చైత్రం (Chaitra)
2	అర్యముడు (ARYAMA)	April - May	మాధవ (Madhava)	వైశాఖం (Vaishakha)
3	మిత్రడు (MITRA)	May - June	శుక్ర (Shukra)	జ్యేష్ఠం (Jyeshta)
4	వరుణుడు (VARUNA)	June - July	శుచి (Suchi)	ఆషాఢం (Ashada)
5	ఇంద్రుడు (INDRA)	July - August	నభో (Nabhas)	శ్రావణం(Shravana)
6	వివస్వంతుడు (VIVASVAN)	Aug - Sept	నభోస్వి (Nabhasya)	భాద్రపదం (Bhadrapada)
7	త్వష్ట (TVASHTA)	Sept - Oct	ఇషము (Isha)	ఆశ్వీయుజం (Ashvin)
8	విష్ణువు (VISHNU)	Oct - Nov	ఊర్జ (Urja)	కార్తీకం (Karthika)
9	అంశుమంతుడు (AMSHUMAN)	Nov - Dec	సహో (Sahas)	మార్గశీర్షం (Margasheersha)
10	భగుడు (BHAGA)	Dec - Jan	సహస్య (Sahasya)	పుష్యం (Pushya)
11	పూషుడు (PUSHA)	Jan - Feb	తపో (Tapas)	మాఘం (Magha)
12	క్రతు (పర్జన్యుడు) (PARJANYA)	Feb - March	తపస్య (Tapasya)	ఫాల్గుణం (Phalguna)

ఆదిత్యానామహం విష్ణుర్జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్
మరీచిర్మరుతామస్మి నక్షత్రాణామహం శశీ.

నేను ఆదిత్యులలో విష్ణువనువాడను, ప్రకాశింపజేయువానిలో కిరణములు గల సూర్యుడను, మరుత్తులను దేవతలలో మరీచియనువాడను, నక్షత్రములో చంద్రుడను అయియున్నాను.

– శ్రీ మద్భగవద్గీత, 10 వ అధ్యాయము, విభూతి యోగము – 21

आदित्यानामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान् |
मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी || 21||

मैं अदिति के बारह पुत्रों में विष्णु हूँ, प्रकाशवान पदार्थों में सूर्य, मरूतों में मुझे मरीचि और नक्षत्रों में रात्रि का चन्द्रमा समझो।

Amongst the twelve sons of Aditi I am Vishnu; amongst luminous objects I am the sun. Know Me to be Marichi amongst the maruts, and the moon amongst the stars in the night sky.

– Bhagavad Gita, Chapter 10, Vibhūti Yog – 21

మహాభారతం, ఆదిపర్వము – సంభవ పర్వములోని శ్లోకాలలో **(65-15,16)** చెప్పబడిన పేర్లు:

ధాతా మిత్రః ఆర్యమా శక్రో వరుణస్త్వంశ ఏవ చ
భగో వివస్వాన్ పూషా చ, సవితా దశమస్తథా.
ఏకాదశస్తథా త్వష్టా ద్వాదశో విష్ణురుచ్యతే
జఘన్యజస్తు సర్వేషామాదిత్యానాం గుణాధికః.

ధాత, మిత్రుడు, ఆర్యముడు, ఇంద్రుడు (శక్రుడు), వరుణుడు, అంశుమంతుడు, భగుడు, వివస్వంతుడు, పూష, పదవతను సవిత, పదకొండవతను త్వష్ట మరియు పన్నెండవ వాడు విష్ణువు. విష్ణువు ఈ ఆదిత్యులందరిలో చిన్నవాడు; కానీ సద్గుణాలలో మిగిలిన వారి కంటె అధికుడు.

धाता मित्रोऽर्यमा शक्रो वरुणस्त्वंश एव च।
भगो विवस्वान् पूषा च सविता दशमस्तथा ॥ १५ ॥
एकादशस्तथा त्वष्टा द्वादशो विष्णुरुच्यते।
जघन्यजस्तु सर्वेषामादित्यानां गुणाधिकः ॥ १६ ॥

धाता, मित्र, अर्यमा, इन्द्र, वरुण, अंश, भग, विवस्वान्, पूषा, दसवें सविता, ग्यारहवें त्वष्टा और बारहवें विष्णु कहे जाते हैं। इन सब आदित्योंमें विष्णु छोटे हैं; किंतु वे सबसे अधिक गुणी हैं॥१५-१६॥

They are Dhatri, Mitra, Aryaman, Sakra, Varuna, Ansa, Vaga, Vivaswat, Usha, Savitri, Tvashtri, and Vishnu. Vishnu is the youngest of all these Adityas; But he is the most virtuous.

12) పంచపాదం పితరం ద్వాదశాకృతిం దివ ఆహుః పరే అర్ధే పురీషిణం.
అథేమే అన్య ఉపరే విచక్షణం సప్తచక్రే షట్ఠర ఆహురర్పితం ..12..

12. ఐదడుగుల తండ్రి పది రెండు ముఖముల (ఆరెల) తోన
మీది అర్థ భాగమున వుండునని అనగ బడెను
వేరు వారుందురు పైన దూరదృష్టితో నుండు
సప్త చక్రముల ఆరు ఆరెల రథమునందు.

**12) पञ्चपादं पितरं द्वादशाकृतिं दिव आहु: परे अर्ध पुरीषिणम्.
अथेमे अन्य उपरे विचक्षणं सप्तचक्रे षव्ठर आहुरपितम्.. (१२)**

12) ऋतुओं रूपी पांच चरणों और मासों रूपी बारह आकृतियों वाले आदित्य आकाश के परवर्ती अर्द्धभाग में रहते हैं. कुछ लोग उन्हें जलदाता भी कहते हैं. छ: अरों और सात चक्रों (ऋतुओं एवं किरणों) वाले रथ पर बैठे हुए तेजस्वी आदित्य को कुछ लोग अर्पित भी कहते हैं. ये अर्पित आकाश के दूसरे भाग में रहते हैं. (१२)

12) The Adityas with the five feet of the three phases and the twelve figures of the months reside in the latter half of the sky. Some people also call him Jaldata. Some people also call Tejashwi Aditya sitting on a chariot with six arrows and seven chakras (seasons and rays). These divines live in the other part of the sky. (12)

13) పంచారే చక్రే పరివర్తమానే తస్మిన్నా తస్థుర్భువనాని విశ్వా.
తస్య నాక్షస్తప్యతే భూరిభారః సనాదేవ న శీర్యతే సనాభిః ..13..

13. ఐదు ఆరెల (ఋతువులు) కాల చక్రము పరివర్తమానము
దాని యందుండు భువనములు, విశ్వములు
చాల భారమున్న కూడ దాని ఇరుసు వేడి కాదు
అది ఎప్పుడును వేరు కాదు బొడ్డు నుండి.

13) पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने तस्मिन्ना तस्थुर्भुवनानि विश्वा.
तस्य नाक्षस्तप्यते भूरिभार: सनादेव न शीर्यते सनाभि:.. (१३)

13) पांच ऋतुरूपी अरों वाला सूर्य का संवत्सररूपी चक्र घूमता है. समस्त प्राणी उसी में रहते हैं. उसका भारी अक्ष कभी नहीं थकता. उसकी नाभि सदा एक सी रहती है, कभी टूटती नहीं. (१३)

13) The sun's contastric cycle of five seasonal rays rotates. All beings live in it. His heavy axis never tires. His navel is always the same, never breaking. (13)

14) సనేమి చక్రమజరం వి వావృత ఉత్తానాయాం దశ యుక్తా వహంతి.
సూర్యస్య చక్షూ రజసైత్యావృతం తస్మిన్నార్పితా భువనాని విశ్వా ..14..

14. నేమి, అంచుతో పాటు జీర్ణము కాని సృష్టి చక్రము
నిరంతరము, పది అశ్వములు లాగుచుండు
జోడించబడి దూర మార్గమున తిరుగుచుండు (పది ఇంద్రియములు)
అన్ని భువనములు విశ్వములు కదులు సూర్య చక్షు వలన
అతనికి అర్పితమై రజస్సు వలన ముందుకు పోవు.

**14) सनेमि चक्रमजरं वि वावृत उत्तानायां दश युक्ता वहन्ति.
सूर्यस्य चक्षू रजसैत्यावृतं तस्मिन्नार्पिता भुवनानि विश्वा.. (१४)**

14) सदा एक सी नाभि वाला जरारहित संवत्सररूपी पहिया बार-बार घूमता है. पांच लोकपाल और ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य, शूद्र, निषाद पांच वर्ण, ये दस मिलकर विस्तृत धरती को धारण करते हैं. नेत्ररूपी सूर्यमंडल वर्षा के जल से पूर्ण बादलों से घिर जाता है. समस्त प्राणी उसी में छिप जाते हैं. (१४)

14) The unmanned contraptional wheel with the same navel always rotates repeatedly. The five Ombudsmen and brahmins, Kshatriyas, Vaishyas, Shudras, Nishads, five varnas, together these ten hold the vast earth. The ophthalmosphere is surrounded by clouds full of rain water. All beings hide in it. (14)

15) సాకంజానాం సప్తథమాహురేకజం షళిద్యమా ఋషయో దేవజా ఇతి.
తేషామిష్టాని విహితాని ధామశః స్థాత్రే రేజంతే వికృతాని రూపశః ..15..

15. కలిసి జనించిన ఆరు ఋతువులతో పాటు, ఋషులు
అధిక మాసముతో గూడిన ఏడవ ఋతువును కలిపినారు
అధిక ఋతువు ఏడవది ఒకటిది ఆరు కవలలు రెండు రెండు గాను
అవి కదిలెడివి **(Flexible)** తమతమ స్థానములలో
అవి కదులును స్థిరమైన వాని సేవ కొరకు.

15) साकञ्जानां सप्तथमाहुरेकजं षक्द्यमा ऋषयो देवजा इति.
तेषामिष्टानि विहितानि धामश: स्थात्रे रेजन्ते विकृतानि रूपश:.. (१५)

15) चैत्र आदि दो मासों की छ: एवं अधिक मास की सातवीं, इस प्रकार एक ही सूर्य से जो सात ऋतुएं उत्पन्न हुई हैं, उन में सातवीं अकेली है. शेष छः: जोड़े वाली, जल्दी आने वाली और देवों से उत्पन्न हैं. ये ऋतुएं सबकी प्यारी, अलग-अलग स्थित और भिन्न रूपों वाली हैं. ये अपने निर्माता के लिए सदा घूमती रहती हैं. (१५)

15) Chaitra, etc., is the seventh of the six months of two months and more months, thus the seventh of the seven seasons that have originated from the same sun. The remaining six are paired, early-to-come and originate from the gods. These seasons are all-loving, located and different in nature. They are always moving around for their creator. (15)

16) స్త్రియః సతీస్తాగ్ం ఉ మే పుంస ఆహుః పశ్యదక్షణ్వాన్న వి చేతదంధః.
కవిర్యః పుత్రః స ఈమా చికేత యస్తా విజానాత్స పితుష్పితాసత్ ..16..

16. వారు (వీరిని) విలువగల స్త్రీలను పురుషులన్నారు
కన్నులున్న వారు చూచి తన్మయులవుతారు
కన్నులు లేని గుడ్డి వారు చూడలేరు వారు
దీనిని తెలిసిన కవుల పుత్రులు దీనిని తెలిసియుంటారు
వీనిని గూర్చి విచక్షణ చేయు వాడు తండ్రికి తండ్రి.

16) स्त्रिय: सतीस्ताँ उ मे पुंस आहु: पश्यदक्षण्वान्न वि चेतकन्ध:.
कविर्य: पुत्र: स ईमा चिकेत यस्ता विजानात्स पितुष्पितासत्.. (१६)

16) किरणें स्त्रियां होती हुईं भी पुरुष हैं. उन्हें केवल आंखों वाला ही देख सकता है, अंधा नहीं. जो क्रांतदर्शी हैं, वे ही यह बात जानते हैं. उन किरणों को जानने वाला पिता का भी पिता है. (१६)

16) The rays are women, but they are men. Only those with eyes can see them, not blind. Only those who are revolutionaries know this. The one who knows those rays is also the father of the father. (16)

17) అవః పరేణ పర ఏనావరేణ పదా వత్సం బిభ్రతీ గౌరుదస్థాత్.
సా కద్రీచీ కం స్విదర్ధం పరాగాత్క్వ స్విత్సూతే నహి యూథే అంతః ..17..

17. ఆవు, వుండిన ఆహుతి; గోవు దూడ, అగ్ని
వారి స్థితి హోత యొక్క స్థానము సూర్యుని
దిశలో, గోవు సూర్య కిరణములు మరియు
దూడ యజ్ఞము చేయించు యజమానుడు.

17) अव: परेण पर एनावरेण पदा वत्सं बिभ्रती गौरुदस्थात्.
सा कद्रीची कं स्विदर्ध परागातक्व स्वित्सूते नहि यूथे अन्तः.. (१७)

17) गोरूप आहुति बछड़े रूपी अग्नि का पिछला भाग अपने सामने वाले पैरों से और अगला भाग अपने पिछले पैरों से पकड़कर ऊपर की ओर जाती है. वह कहां जाती है और किसके लिए बीच से ही लौट आती है? वह कहां पर बछड़े को जन्म देती है? वह अन्य गायों के समूह में तो बछड़ा पैदा करती नहीं है. (१७)

17) Gorup Ahuti moves upwards by holding the back of the calf-shaped fire with its front legs and the next part with its hind legs. Where does she go and for whom does she return from the middle? Where does she give birth to a calf? She does not produce a calf in a group of other cows then. (17)

18) అవః పరేణ పితరం యో అస్యానువేద పర ఏనావరేణ.

కవీయమానః క ఇహ ప్ర వోచద్దేవం మనః కుతో అధి ప్రజాతం ..18..

18. ఎవరు తెలియుదురు జగద్రక్షకుడు క్రింది వాడనుచు,

మీది వానిచో సంబంధించినాడు యనుచు

అతడు ఋషి ద్రష్ట కాని ఇహన ఎవరు చెప్పగలరు

ఎక్కడ దివ్య మనస్సు తన దివ్య పరమార్థమున్న తెలుప బడెను.

Mind is Divine when connected to top mission.

18) अव: परेण पितरं यो अस्यानुवेद पर एनावरेण.

कवीयमान: क इह प्र वोचद्देवे मन: कृतो अधि प्रजातम्.. (१८)

18) जो आदित्यरूपी ऊपर स्थित लोकपालक की उपासना नीचे स्थित अग्नि रूपी लोकपालक के साथ तथा नीचे वाले की उपासना ऊपर वाले के साथ करते हैं, कौन लोग इस संसार में अपने को क्रांतदर्शी प्रसिद्ध करते हुए यह बात करते हैं? दिव्यमन किस से उत्पन्न होता है? (१८)

(मन दिव्य है जब वह सर्वोच्च उद्देश्य (लक्ष्य) से जुड़ा होता है।)

18) Those who worship the above Lokpalak in the form of Aditya with the Lokpalak in the form of Agni located below and the one below with the one above, who in this world speak this while making themselves known as visionaries? From what does the divine mind arise? (18)

19) యే అర్వాంచస్తాగ్ం ఉ పరాచ ఆహుర్యే పరాంచస్తాగ్ం ఉ అర్వాచ ఆహుః.
ఇంద్రశ్చ యా చక్రథుః సోమ తాని ధురా న యుక్తా రజసో వహంతి ..19..

19. ఎవరిని ఋషులు అధోముఖులని అందురో
వారినే ఊర్ధ్వముఖులని అందురు
సోమ! నీవు మరియు ఇంద్రుడు మండల ద్వయము చేసినారో
అవి యుగయుగము ఆశ్వములవలె విశ్వ భారము వహించు
సూర్య చంద్రులు రెండు గుర్రములై విశ్వము నడుపు

19) ये अरवञ्चस्ताँ उ पराच आहुर्ये पराञ्चस्ताँ उ अर्वाच आहुः.
इन्द्रश्न या चक्रथुः सोम तानि धुरा न युक्ता रजसो वहन्ति.. (१९)

19) काल को जानने वाले अधोमुख को ऊर्ध्वमुख और ऊर्ध्वमुख को अधोमुख कहते हैं. हे सोम! इंद्र को साथ लेकर तुमने जो घूमने के गोल बनाए हैं, वे उसी प्रकार संसार का बोझा ढोते हैं, जिस प्रकार जुए में जुता हुआ घोड़ा. (१९)

19) The downwards that know the period are called upwards and the upward faces are called downwards. Hey Moon! The circles that you have made with Indra carry the burden of the world in the same way as the horse that is ploughed in gambling. (19)

20) ద్వా సుపర్ణా సయుజా సఖాయా సమానం వృక్షం పరి షస్వజాతే.

తయోరన్యః పిప్పలం స్వాద్వత్త్యనశ్నన్నన్యో అభి చాకశీతి ..20..

(ముండక 3 – 1 – 1 Similiar కఠ III – 3 – 1)

20. రెండు పక్షులు (జీవాత్మ, పరమాత్మ) మిత్రతతో పాటు
ఒకే వృక్షమున (దేహమున) వుండుచుందురు
ఒక పక్షి తియ్యని పిప్పలమును తినుచుండును
రెండవ పక్షి ఏమీ తినకుండగనె సాక్షి దృష్టితో నుండు
(తినును) (చూచును)

<u>అగ్ని → సూర్య</u>   <u>రెండు పక్షులు</u>   <u>చంద్ర → సూర్యులు</u>

సూర్య కిరణములు – అగ్ని శిఖలు – రెక్కలు

20) द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया समानं वृक्षं परि षस्वजाते.
तयोरन्य: पिप्पलं स्वाद्वत्त्यनश्नन्नन्यो अभि चाकशीति.. (२०)
(मुंडका 3 - 1 - 1 समान कठ III – 3 - 1)

20) जीवात्मा और परमात्मारूपी दो पक्षी मित्र बनकर साथ-साथ संसार रूपी वृक्ष पर रहते हैं. उन में से एक (जीवात्मा) पीपल के स्वादिष्ट फलों को खाता है. दूसरा (परमात्मा) फल न खाता हुआ केवल देखता है. (२०)

<u>अग्नि → सूर्य</u>   <u>दो पक्षी</u>   <u>चंद्र → सूर्य</u>

सूर्य की किरणें → अग्नि शिखाएं → पंख

20) Two birds, beings (Jivatma) and supreme being (Parmatma), live together as friends on the tree of the world. One of them (Jivatma) eats the delicious fruits of Peepal. The other (Parmatma) only sees without eating the fruit. (20)
(Mundaka 3 – 1 – 1 Similar KaTopanishad III – 3 – 1)

<u>Fire → Sun</u>   <u>Two birds</u>   <u>Moon → Sun</u>

Rays of the sun → Flames → Feathers

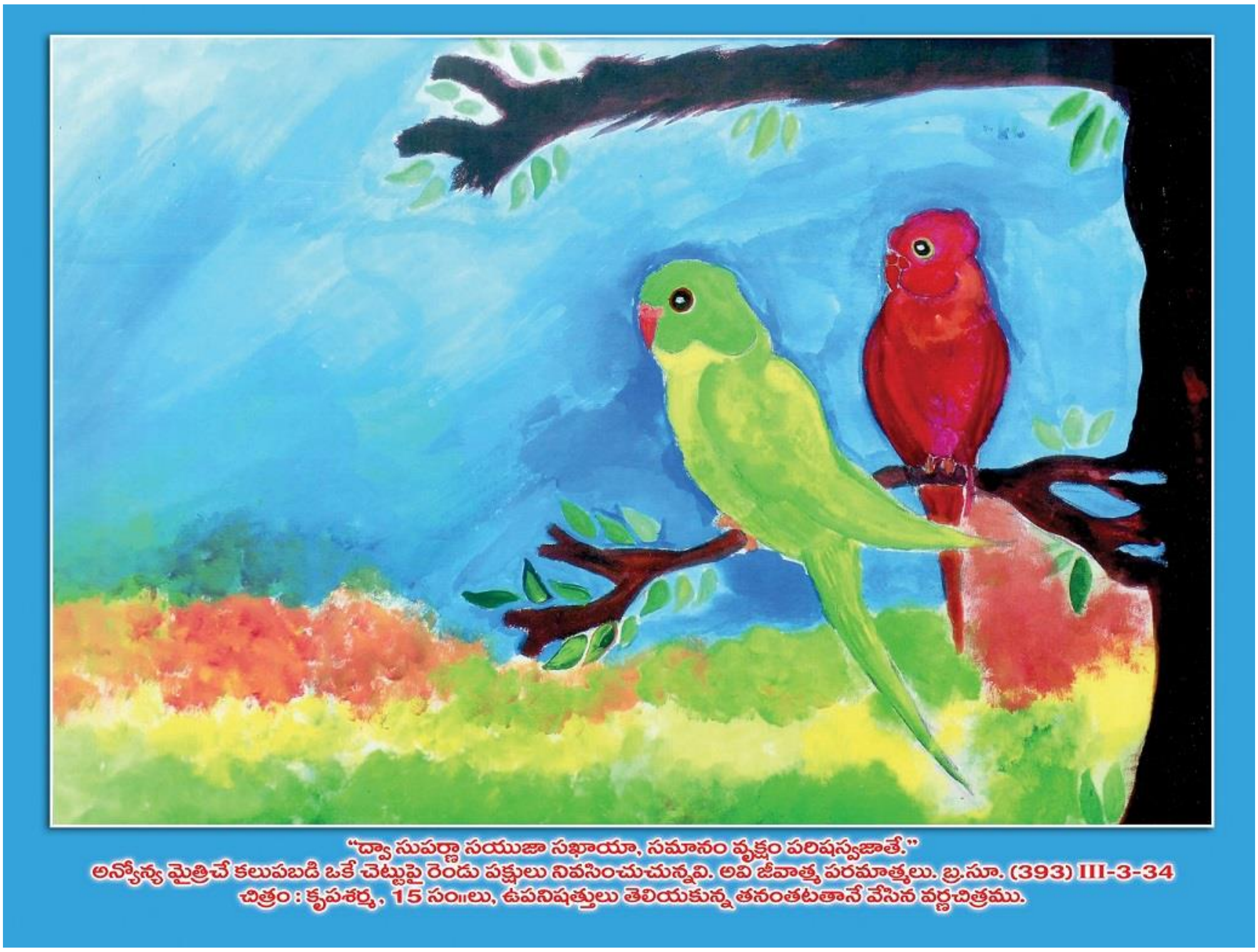

Two Birds Painting by Krupa Sharma on her own, though not knowing Upanishads

From Brahma Sutra Bodhamrutha Lahari Page No: 278 & Last Cover Page

द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया समान वृक्ष परि षस्वजाते.

Two birds, beings (Jivatma) and supreme being (Parmatma), live together as friends on the tree of the world.

– **Brahma Sutras – (393) III – 3 – 34**

21) యత్రా సుపర్ణా అమృతస్య భాగమనిమేషం విదథాభిస్వరంతి.
ఇనో విశ్వస్య భువనస్య గోపాః స మా ధీరః పాకమత్రా వివేశ ..21..

21. ఎపుడు సుపర్ణ పతంగము ఆగకుండ పాడి
స్తుతి చేయునో అపుడు అమృతము జమ చేయును
విశ్వము భువన రక్షకుడు, తెలిసినతడు
నా యందు ప్రవేశించినతడు (సాధారణమైన నా యందు)

21) यत्रा सुपर्णा अमृतस्य भागमनिमेषं विदथाभिस्वरन्ति.
इनो विश्वस्य भुवनस्य गोपा: स मा धीर: पाकमत्रा विवेश.. (२१)

21) सुंदर गति वाली किरणें अपना कर्त्तव्य जानकर सदा जल का अंश ले जाती हैं और जिस आदित्य मंडल में पहुंचती हैं एवं सारे संसार की धीर भाव से रक्षा करती हैं, उसी सूर्य ने मुझ अपरिपक्व बुद्धि वाले को धारण किया है. (२१)

21) Rays of beautiful motion, knowing their duty, always carry a part of the water and the same sun has possessed me with immature intelligence, in which aditya reaches the mandala and protects the whole world patiently. (21)

22) యస్మిన్వృక్షే మధ్వదః సుపర్ణా నివిశంతే సువతే చాధి విశ్వే.
తస్యేదాహుః పిప్పలం స్వాద్వగ్రే తన్నోన్నశద్యః పితరం న వేద ..22..

22. ఏ వృక్షము మధువును గ్రోలును సుపర్ణములు (పక్షులు)
గూడు పెట్టి ప్రజనము చేయు విశ్వము నిండ కూడ
పైన వుండి అవి అనును "ఈ వృక్షము మధురము"
దీనిని తండ్రిని (పరమాత్మను) తెలియని వాడు పొంద లేదు.

22) यस्मिन्वृक्षे मध्वद: सुपर्णा निविशन्ते सुवते चाधि विश्वे.
तस्येदाहु: पिप्पलं स्वाद्‌धग्रे तन्नोन्नशद्‌य: पितरं न वेद.. (२२)

22) जिस आदित्य रूपी वृक्ष पर जल भक्षण करने वाली किरणें रात को पक्षियों के समान बैठती हैं एवं प्रात: उदय काल में विश्व को प्रकाश देती हैं, विद्‌वान लोग उस पालक सूर्य का फल रस वाला बताते हैं. जो पालक सूर्य को नहीं जानता, वह इस फल को नहीं पा सकता. (२२)

22) On the aditya tree on which the water-eating rays sit like birds at night and give light to the world in the morning, scholars describe that the fruit of that spinach sun is juiced. He who does not know the spinach sun cannot find this fruit. (22)

23) యద్గాయత్రే అధి గాయత్రమాహితం త్రైష్టుభాద్వా త్రైష్టుభం నిరతక్షత.
యద్వా జగజ్జగత్యాహితం పదం య ఇత్తద్విదుస్తే అమృతత్వమానశుః ..23..

23. అమృతమైన గాయత్రము ప్రకటితమైన (లోని)
గాయత్రముకు ఆధారమగును (బయటి)
అమృతమైన త్రిష్టుభము ప్రకటిత త్రిష్టుభము
కొరకు సిద్ధము చేయ బడెను.
మర్త్యమైన జగతి అమృతమైన జగతిపై ఆధారితము
ఇది తెలిసినవారు అమృతమును యందుదురు.
అమృత గాయత్రము = పరమాత్మ

**23) यदगायत्रे अधि गायत्रमाहितं त्रैष्टभाद्वा त्रैष्टभं निरतक्षत.
यद्वा जगज्जगत्याहितं पदं य इत्तद्विदुस्ते अमृतत्वमानशुः.. (२३)**

23) जो धरती पर अग्नि का स्थान जानते हैं, जो देवों द्वारा अंतरिक्ष से वायु की उत्पत्ति से परिचित हैं अथवा जो यह समझते हैं कि उस पर सूर्य का स्थान है, वे ही मरणरहित पद को पाते हैं. (२३)

23) Those who know the place of fire on the earth, who are familiar with the origin of the air from space by the gods, or who understand that the sun has a place on it, they find the position without death. (23)

నారాయణ వాక్యములు

I. భోతికమను బురదనంటి, మానసము నీటిలోన
తేలుచుండెడి జీవ హంస సమయ ప్రేమయను రెక్కలతో
భౌద్ధికాకాశామున నెగురుచుండి దివాకరుని వెలుగులో
కర్మ ఫలములననుభవించుచు సంసారమున తిరుగుచుండు.

II. భౌతికమను బురద దాటి మానసమను నీటిపైన
తేలుచుండెడి పరమ హంస సమయ ప్రేమయను రెక్కలతో
బౌద్ధికాకాశామున కెగురుచుండి సత్య సూర్యుని దర్శించి
బాధ్యతతో ఆత్మికాకాశామున కెదిగి, కర్మ ఫలముల వదిలి
చైతన్యానందమున విలసిల్లుచుండు.

జీవహంస, పరమహంస → రెండు పక్షులు → జీవాత్మ పరమాత్మ

24) గాయత్రేణ ప్రతి మిమీతే అర్కమర్కేణ సామ త్రైష్టుభేన వాకం.
వాకేన వాకం ద్విపదా చతుష్పదాక్షరేణ మిమతే సప్త వాణీః ..24..

24. గాయత్రితో అతడు సూర్యుని కొలిచెను
సూర్యునితో అతడు సామమును కొలిచెను
త్రిష్టుభముతో అతడు వాక్కును కొలిచెను
వాక్కుతో అతడు ద్విపద చతుష్పదితుల కొలచెను
అక్షరముతో వారు సప్త ఛందస్సులను కొలిచిరి.

24) गायत्रेण प्रति मिमीते अर्करमर्केण साम त्रैष्टभेन वाकम्.
वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाक्षरेण मिमते सप्त वाणीः.. (२४)

24) गायत्री छंद द्वारा उन्होंने पूजन संबंधी मंत्र बनाए, अर्चना मंत्रों की सहायता से साम, त्रिष्टप् छंद द्वारा वाक्, द्विपाद, चतुष्पाद वचनों द्वारा अनुवाक् और अक्षरों को मिलाकर सातों छंदरूप वाणी की रचना की. (२४)

24) Through the Gayatri verse, he composed the mantras of worship, with the help of archana mantras, sama, speech by nistupas, bipada, chaturshpada by vachana and a combination of letters together with the seven verses. (24)

25) జగతా సింధుం దివ్యస్తభాయద్రథంతరే సూర్యం పర్యపశ్యత్.
గాయత్రస్య సమిధస్తిస్ర ఆహుస్తతో మహ్నా ప్ర రిరిచే మహిత్వా ..25..

25. జగతీ పాదముతో దివిన జలముంచెను
సూర్యుని రథంతరసామముతో కొలిచెను
ఋషులువారు గాయత్రి ఛందమును ప్రకటించినారు
అపుడు అది (ఆమె) అన్నిటిని మించిన శ్రేష్ఠము.

25) जगता सिन्धुं दिव्यस्तभायद्रथन्तरे सूर्यं पर्यपश्यत्,
गायत्रस्य समिधस्तिस्र आहुस्ततो मह्ना प्र रिरिचे महित्वा.. (२५)

25) उन लोगों ने जगती छंद द्वारा वर्षा को आकाश में रोक दिया तथा रथंतर साम मंत्रों में सूर्य के दर्शन किए. कहा जाता है कि गायत्री छंद के तीन चरण हैं, इसीलिए वह महत्त्व में बड़ों से भी आगे बढ़ जाती है. (२५)

25) They stopped the rain in the sky with jagati verses and saw the sun in rathantar sam mantras. It is said that gayatri verse has three stages, that is why she goes beyond the elders in importance. (25)

26) ఉప హ్వాయే సుదుఘాం ధేనుమేతాం సుహస్తో గోధుగుత దోహదేనాం.
శ్రేష్ఠం సవం సవితా సావిషన్నోఽభీద్ధో ఘర్మస్తదు షు ప్ర వోచం ..26..

26. నేను గోవును ఆహ్వానిస్తున్నాను దుగ్ధము కొరకు
పాలు పిండునతడు నేర్పరిగా పాలు పిండు గాక
సవిత మాకు శ్రేష్ఠమైన సవమునిచ్చు గాక (రసము)
పాత్ర వేడిగా చేయబడినది అని నేను చెప్పుచున్నాను.

26) उप ह्वये सुदुघां धेनुमेतां सुहस्तो गोधुगुत दोहदेनाम्.
श्रेष्ठ सवं सविता साविषन्नो5भीद्धो घर्मस्तदु षु प्र वोचम्.. (२६)

26) मैं इस दुधारू गाय को बुलाता हूं. दोहनकुशल ग्वाला उसे दुहता है. हमारे सोमरस के उत्तम भाग को सूर्य स्वीकार करें. उससे उनका तेज बढ़ेगा. इसी हेतु मैं उन्हें बुलाता हूं. (२६)

26) I call this milch cow. The harnessable gwala milks him. Accept the sun to the best part of our somras. This will increase their speed. That's why I call them. (26)

27) హింకృణ్వతీ వసుపత్నీ వసూనాం వత్సమిచ్ఛంతీ మనసాభ్యాగాత్.
దుహామశ్విభ్యాం పయో అఘ్న్యేయం సా వర్ధతాం మహతే సౌభగాయ ..27..

27. ఆమె, గోవు, అష్ట వసువుల రక్షక మాత.
తన దూడ కొరకై చైతన్యమును ఇచ్ఛించును
దాని దగ్గరికి వచ్చి నది "అంబా" అని అనుచు
మేము పాలు పిండుదుము గాక అశ్వినుల కొరకు
ఆమె మహా విలువైన అమృత గోవు, ఆమె
మా అభ్యుదయము కొరకు మీ తపన వర్ధిల్లు గాక

27) हिङ्कृण्वती वसुपत्नी वसूनां वत्समिच्छन्ती मनसाभ्यागात्.
दुहमश्विभ्यां पयो अघ्न्येयं सा वर्धतां महते सौभगाय.. (२७)

27) घी, दूध आदि से सदा पालन करने वाली गाय बछड़े के लिए मन में इच्छा करती हुई रंभाती हुई आती है. वह गाय अश्विनीकुमारों को दूध दे और उनके सौभाग्य को बढ़ावें. (२७)

27) The cow, which is always rearing with ghee, milk, etc., comes to mind, wishing for the calf. He should give milk to the cow Ashwinikumars and increase their good fortune. (27)

28) గౌరమీమేదను వత్సం మిషంతం మూర్ధానం హిఙ్ఙకృణోన్మాతవా ఉ.
సృక్వాణం ఘర్మమభి వావశానా మిమాతి మాయుం పయతే పయోభిః ..28..

28. గోవు క్రిందికి వంగుతుంది దూడ కొరకు
ఆమె ఇచ్ఛానుసారము ఒక నాకుడు ముద్దు దాని తలపై పెట్టు
తన పొడుగు వైపు దూడయుభమును చేర్చుతుంది.
ప్రేమతో తన పాల ధారను దానికి వర్షించును.

28) गौरमीमेदनु वत्सं मिषन्तं मूर्धानं हिङ्ङकृणोन्मातवा उ.
सृक्वाणं घर्ममभि वावशाना मिमाति मायुं पयते पयोभिः.. (२८)

28) गाय आंखें बंद किए बछड़े को देखकर रंभाती है, उसका मस्तक चाट कर शूद्ध करने के लिए रंभाती है, बछड़े के होंठों पर फेन देखकर रंभाती है तथा दूध पिलाकर उसे तृप्त करती है. (२८)

28) The cow looks at the calf with closed eyes, licks its head and pauses to strengthen it, looks at the foam on the calf's lips and satisfies it by feeding it milk. (28)

29) అయం స శింక్తే యేన గౌరభీవృతా మిమాతి మాయుం ధ్వసనావధి శ్రితా.
సా చిత్తిభిర్ని హి చకార మర్త్యం విద్యుద్భవంతీ ప్రతి వవ్రిమౌహత ..29..

29. ఎవరైతే గోవును ఆవరించినాడో దానిని బయటకు
తీయాటానికి చూస్తాడు. గోవు మెల్లగా వెళ్లి
మేఘములో వుంటుంది. అది మర్త్యుని
తన మనో శక్తితో జనింప చేసినది.
మెరుపు వలె వెలిగి తన తెర తీసినది.
గోవు = ఆదిత్యుడు
(దూడ గోవు నాలుగు వైపుల చుట్టి శబ్ధము
చేయును మరియు గోచర భూమి పైన గోవు "అంబా"
అనును. గోవు పశు జ్ఞానము ద్వారా మనుష్యులను
లజ్జింప చేయును.)

29) अयं स शिङ्क्ते येन गौरभीवृता मिमाति मायुं ध्वसनावधि श्रिता.
सा चित्तिभिर्नि हि चकार मर्त्यं विद्युद्धवन्ती प्रति वव्रिमौहत.. (२९)

29) बछड़ा अव्यक्त शब्द करता है, जिसे सुनकर गौ आकर उससे चारों ओर से लिपट जाती है और गायों के चरने वाली धरती पर रंभाती है. गाय पशु होकर भी अपने ज्ञान से मनुष्य को हरा देती है और अत्यंत दुधारू बनकर अपना रूप दिखाती है. (२९)
गाय=आदित्य

29) The calf says the latent word, on hearing which the cow comes and wraps it around and rams on the grazing earth of the cows. The cow, even being an animal, defeats man with its knowledge and shows its form by becoming extremely milch. (29)
Cow = Aditya

30) అనచ్ఛయే తురగాతు జీవమేజద్ధ్రువం మధ్య ఆ పస్త్యానాం.
జీవో మృతస్య చరతి స్వధాభిరమర్త్యో మర్త్యేనా సయోనిః ..30..

30. శ్వాస, వాక్కు, జీవనము వున్నది
ధృవముగా నుండు గృహముల మధ్యనందు
జీవనములు సాగును పెద్దలందు శ్రద్ధ వలన
మర్త్యులు, అమృతులు సమాన మూలముల వారు.

30) अनच्छये तुरगातु जीवमेजद् ध्रुवं मध्य आ पस्त्यानाम्.
जीवो मृतस्य चरति स्वधाभिरसमर्त्यो मर्त्येना सयोनि:.. (३०)

30) अपने कार्यों के लिए शीघ्रगति वाला जीव सांस लेता हुआ सोता है और अपने घररूपी शरीर में निश्चित रूप से रहता है. मरणशील शरीर के साथ उत्पन्न शरीर का मरणरहित स्वधा के द्वारा विचरण करता है. (३०)

30) The organism, which is quick to move for its actions, sleeps and lives peacefully in its domestic body. The body produced with the mortal body is moved by the deathless swadha. (30)

31) అపశ్యం గోపామనిపద్యమానమా చ పరా చ పథిభిశ్చరంతం.
స సధ్రీచీః స విషూచీర్వసాన ఆ వరీవర్తి భువనేష్వంతః ..31..

31. చూచినాను గోవును (ఆదిత్యుని) ఆగని వానిని
వచ్చుచు పోవుచు నియత పథము నందు
అతని చివరి మధ్య సంక్రమణమునకు
నిరంతరము పరివర్తమానమగుచు నుండి.

31) अपश्यं गोपामनिपद्यमानमा च परा च पथिभिश्चवरन्तम्,
स सध्रीची: स विषूचीर्वसान आ वरीवर्ति भुवनेष्वन्त:.. (३१)

31) सबके रक्षक एवं कभी दुःखी न होने वाले सूर्य को मैं अंतरिक्ष में आते-जाते देखता हूं. वह सूर्य अपने साथ जाने वाली एवं पीछे हटने वाली किरणों को लपेटे हुए भुवनों के मध्य बार-बार आते-जाते हैं. (३१)

31) I see the sun coming and going into space, the protector of all and the never-to-be-sad sun. The sun comes and goes again and again between the eyebrows wrapped with the rays that go with it and retreat. (31)

32) య ఈం చకార న సో అస్య వేద య ఈం దదర్శ హిరుగిన్ను తస్మాత్.
స మాతుర్యోనా పరివీతో అంతర్బహుప్రజా నిర్‌ఋతిమా వివేశ ..32..

32. ఎవరైతే దీనిని (జీవమును) నిర్మించినారో (చేసినారో)
అతను కూడ దీనిని తెలియదు, ఎవరు దీనిని చూచినారు
వారి నుండి కాక ఇది లుప్తమై యుండును
ఇది తల్లి ప్రజనమును అంగములతో ఆవరించి
స్థితము యున్నది. ఇది ప్రజల అతీత ఉత్పత్తి
చేయుచు స్వయము అస్తిత్వము కోల్పోతుంది.

32) यईं चकार न सो अस्य वेद य ईं ददर्श हिरुगिन्नु तस्मात्.
स मातुर्योना परिवीतो अन्तर्बहुप्रजा निर्ऋतिमा विवेश.. (३२)

32) जो पुरुष संतान उत्पत्ति के निमित्त गर्भाधान करता है, वह भी इसका रहस्य नहीं जानता. जो माता के बढ़े हुए पेट से गर्भ को अनुमान द्वारा देखता है, वह उससे भी छिपा रहता है. वह माता की योनि के बीच स्थित रहता है और अनेक प्रजाओं का कारण बनकर दुःख का अनुभव करता है. (३२)

32) The man who conceives for the sake of the birth of the child does not even know the secret of it. The one who looks at the womb from the mother's enlarged stomach by guessing, he remains hidden from it too. He is located between the mother's vagina and experiences grief by causing many people. (32)

33) ద్యౌర్మే పితా జనితా నాభిరత్ర బంధుర్మే మాతా పృథివీ మహీయం.
ఉత్తానయోశ్చమ్వోర్యోనిరంతరత్రా పితా దుహితుర్గర్భమాధాత్ ..33..

33. ద్యులోకము నాపిత మరియు పాలకుడు (సూర్యుడు) జనకుడు
పృథివి నాభి నా మిత్రుడు ఈ విస్తృత పృథివి నా తల్లి
ఉచ్ఛ పాత్ర ద్వయము (ఆకాశము, భూమి) మధ్య
యోని (అంతరిక్షము వున్నది)
ఈ తండ్రి (ద్యు) దూరమున్న పృథివి గర్భము ఉత్పన్నము చేయును.

**33) द्यौर्मे पिता जनिता नाभिरत्र बन्धुर्मे माता पृथिवी महीयम्.
उत्तानयोश्चम्वो३ योनिरन्तरत्रा पिता दुहितुर्गर्भभाधात्.. (३३)**

33) आकाश मेरा पालनकर्त्ता और जन्मदाता है, पृथ्वी की नाभि मेरे लिए मित्र है और यह विशाल धरती मेरी माता है. दोनों ऊपर उठे हुए पात्रों के बीच अंतरिक्ष रूपी योनि है, जहां आकाश रूपी पिता दूर स्थित धरती रूपी माता के गर्भ का आधान करता है. (३३)

33) The sky is my nurturer and giver, the navel of the earth is my friend to me and this vast earth is my mother. Between the two raised characters is the space-like vagina, where the father of the sky transfusions the womb of the mother in the form of the earth located far away. (33)

34) పృచ్ఛామి త్వా పరమంతం పృథివ్యాః పృచ్ఛామి యత్ర భువనస్య నాభిః.
పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ ..34..

34. అడుగుచున్నాను మిమ్ములను పృథివి చివర ఏమి? ★
అడుగుచున్నాను పృథివి యొక్క నాభి ఏమి? ★
అడుగుచున్నాను అశ్వము యొక్క రేతస్సు ఏమి? ★
వాక్కు యొక్క పరమస్థానమ్ము యేది? ★

34) पृच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्या: पृच्छामि यत्र भुवनस्य नाभि:.
पृच्छामि त्वा वृष्णो अश्वस्य रेत: पृच्छामि वाच: परम व्योम.. (३४)

34) मैं तुमसे पृथ्वी की समाप्ति का स्थान एवं समस्त प्राणियों की उत्पत्ति का स्थान पूछता हूं. मैं तुमसे वर्षा करने वाले घोड़े के वीर्य एवं समस्त वाणियों के कारण उस स्थान के विषय में पूछता हूं. (३४)

34) I ask you the place of the end of the earth and the place of origin of all beings. I ask you about that place because of the semen of the raining horse and all the woods. (34)

35) ఇయం వేదిః పరో అంతః పృథివ్యా అయం యజ్ఞో భువనస్య నాభిః.
అయం సోమో వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మాయం వాచః పరమం వ్యోమ ..35..

35. ఈ యజ్ఞ వేదిక పృథివి యొక్క చివర!
ఈ యజ్ఞము భువనము యొక్క నాభి!
సోమరసము వర్షించు అశ్వము యొక్క రేతస్సు
ఈ బ్రహ్మ వాక్కులే పరమవ్యోమమ్ము.

**35) इयं वेदि: परो अन्त: पृथिव्या अयं यज्ञों भुवनस्य नाभि:.
अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतो ब्रह्मायं वाच: परमं व्योम.. (३५)**

35) यह वेदी ही पृथ्वी की समाप्ति है एवं यह यज्ञ संसार की उत्पत्ति का स्थान है. यह सोमरस वर्षा करने वाले घोड़े का वीर्य है एवं यह ब्रह्मा वाणियों का अंतिम स्थान है. (३५)

35) This altar is the end of the earth and this yajna is the place of origin of the world. This is the semen of the horse that rained the Somras and is the last place of the Brahma Vanis. (35)

36) సప్తార్ధగర్భా భువనస్య రేతో విష్ణోస్తిష్ఠంతి ప్రదిశా విధర్మణి.
తే ధీతిభిర్మనసా తే విపశ్చితః పరిభువః పరి భవంతి విశ్వతః ..36..

36. సప్త కిరణములు అర్ధ వర్షము వరకు (Half Year)
గర్భ ధారణము, వృష్టి ద్వారా జరుగును
అది విష్ణువు సర్వ వ్యాప్త ప్రభువు నిర్దేశము వల్ల జరుగు
బుద్ధి మరియు విజ్ఞానము విచారణ ద్వారా
వారు విపశ్చితులు, దేవతలు మనను ఆదరించుదురు.

36) सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति प्रदिशा विधर्मणि.
ते धीतिभिमनसा ते विपश्चित: परिभुवः परि भवन्ति विश्वतः.. (३६)

36) सात किरणें आधे वर्ष तक जलरूप गर्भ को धारण करती हुई जगत् का वीर्य बनकर विष्णु के जगत्धारणरूप कार्य में स्थित होती हैं. ज्ञानयुक्त एवं सब ओर जाने वाली वे किरणें जगत् का उपकार करने की बुद्धि से चारों ओर से संसार को घेरे हैं. (३६)

36) The seven rays are located in the world's work of holding water for half a year, becoming the semen of the world. Those rays of knowledge and going all around surround the world with the wisdom of doing good to the world. (36)

37) న వి జానామి యదివేదమస్మి నిణ్యః సంనద్ధో మనసా చరామి.
యదా మాగన్ప్రథమజా ఋతస్యాదిద్వాచో అశ్నువే భాగమస్యాః ..37..

37. నాకు తెలియదు నేను (ఎవరిని) ఇది యంత యేదో
నేను మనస్సులో కట్టబడి వెర్రి వాని వలె చరిస్తున్నాను
మొదలు జనించిన ఋతము నా యందు ప్రవేశించినపుడు
నేను వాక్కు యొక్క కొంత భాగము తెలుసుకొన్నాను.

37) न वि जानामि यदिवेदमस्मि निण्य: सन्नद्धो ममसा चरामि.
यदा मागन्प्रथमजा ऋतस्यादिद्वाचो अश्लुवे भागमस्या:.. (३७)

37) समस्त विश्व मैं ही हूं, इस बात को मैं नहीं जान पाया, क्योंकि मैं मूढ़चित्त एवं अविद्या के कर्मों से बंधा हुआ हूं तथा बहिर्मुख मन से संसार में दुःखों का अनुभव करता हूं. मुझे जब ज्ञान का पहली बार अनुभव होता है, तभी मैं शब्द का अर्थ समझ पाता हूं. (३७)

37) I have not been able to know that I am the whole world, because I am bound by the deeds of stupidity and ignorance and experience sorrows in the world with an extroverted mind. It is only when I first experience knowledge that I understand the meaning of the word. (37)

38) అపా॒ఙ్ప్రాఙే॑తి స్వ॒ధయా॑ గృభీ॒తోఽమ॑ర్త్యో॒ మర్త్యే॑నా॒ సయో॑నిః.
తా శశ్వం॑తా విషూ॒చీనా॑ వి॒యంతా॒ న్య॑న్యం చి॒క్యుర్న ని చి॑క్యుర॒న్యం ..38..

38. నిత్యము, అనిత్యము ఒకేసారి ఒకే స్థానమున వుంటాయి
లోకములకు, ఒకపుడు ఊర్ధ్వలోకములకు పోవు
అవి ఎపుడు కలిసియే వుంటాయి పరలోకములో గూడ
ఒకే చోట కలిసి వుంటాయి సంసారములో, వీనిలో
అనిత్యము గుర్తించవచ్చును. నిత్యము
ఎపుడును గుర్తించబడదు, కనబడదు, వినబడదు.
అనిత్యము = కనిపించేది
నిత్యము = కనిపించనిది
<u>దృశ్యము అదృశ్యము</u>

38) अपाङ्प्राङेति स्वधया गृभीतोअमर्त्यो मर्त्येना सयोनि:.
ता शश्वन्ता विषूचीना वियन्ता न्यश्न्यं चिक्युर्न नि चिक्युरन्यम्.. (३८)

38) मरणरहित आत्मा मरणधर्मा शरीर के साथ रहती है एवं अन्नादि भोगों के कारण अधोगति और ऊर्ध्वगति को प्राप्त होता है. वे दोनों सदा एक साथ रहते हैं और संसार में सभी जगह साथ-साथ जाते हैं. लोग इनमें से अनित्य शरीर को जानते हैं, नित्य आत्मा को नहीं. (३८)
अनित्य = दृश्यमान, शाश्वत = अदृश्य
<u>दृश्यमान लुप्त हो जाता है</u>

38) The soul without death lives with the mortal body and attains degradation and vertical motion due to the inner enjoyments. They are always together and go together everywhere in the world. People know of these the eternal body, not the eternal soul. (38)
Impermanent = visible, eternal = invisible

<u>The visible disappears</u>

39) ఋచో అక్షరే పరమే వ్యోమన్యస్మిందేవా అధి విశ్వే నిషేదుః.
యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే ..39..

39. ఋగ్వేద అక్షర (మంత్ర) పరమవ్యోమములో
దేవతలందరు తమ స్థానములు స్వీకరించినారు
ఇది తెలియని వారికి వేదములతో ఏమి పని?
కాని ఇది తెలిసిన వారు సర్వము తెలిసిన ధన్యులు

**39) ऋचो अक्षरे परमे व्योमन्यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदु:.
यस्तन्न वेद किमृचा करिष्यति य इत्तद्विदुस्त इमे समासते.. (३९)**

39) मंत्रों के अक्षर आकाश के समान विस्तृत हैं. इनमें सभी देव अधिष्ठित हैं. जो इस बात को नहीं जानता, वह मंत्र जानकर क्या लाभ उठाएगा? इस बात को जानने वाला सुख से रहता है. (३९)

39) The letters of the mantras are as wide as the sky. All of these gods are installed. He who does not know this thing, what benefit will he take by knowing the mantra? The one who knows this is happy. (39)

40) సూయవసాద్భగవతీ హి భూయా అథో వయం భగవంతః స్యామ.
అద్ధి తృణమఘ్న్యే విశ్వదానీం పిబ శుద్ధముదకమాచరంతీ ..40..

40. అహవనీయ గోమాతా! భగవతీ! నీ క్షీరము పౌష్ఠికము
మేము కూడ, భగవంతులతో స్వయమగుదుము గాక
చక్కని తృణములు ఆరగించుము శుద్ధమైన
జలముల గ్రోలుము నిరంతరము మాకు అమృతమ్మునిమ్ము.
(అన్ని ఋతువులలో గ్రాసము వర్ధిల్లు గాక)

40) सूयवसाद्‌धगवती हि भूया अथो वयं भगवन्तः स्याम.
अद्‌धि तृणमघ्न्ये विश्वदानीं पिब शुद्‌धमुदकमाचरन्ती.. (४०)

40) हे हनन के अयोग्य गौ! तुम जौ के सुंदर तिनकों को खाती हुई अधिक दुग्ध रूपी धन से संपन्न बनो. इस प्रकार हम संपत्तिशाली बन जाएंगे. नित्य घास के तिनके चरो और सब जगह स्वच्छंदता से घूमो तथा साफ पानी पिओ. (४०)
(घास सभी मौसमों में फलती-फूलती रहे)

40) cow unworthy of slaughter! You eat the beautiful straws of barley and become endowed with more milk-like wealth. In this way we will become wealthy. Eat the straws of grass regularly and roam freely everywhere and drink clean water. (40)
(May the grass flourish in all seasons)

41) గౌరీర్మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ.
అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్ ..41..

41. గౌరి, మేఘ నినాద రూపిణి మరియు అంతరిక్ష
విహారిణి, వాక్కు, వర్షము – జలము సృష్టి చేయుచు
శబ్ధము చేయును. ఆ శబ్ధము ఒక్కొక్క సారి ఏకపది
ద్విపది, చతుష్పది, అష్టపది, నవపది (బృహతి)గా నుండును.
ఒకసారి సహస్రాక్షరి – పరిమితము యగును
అంతరిక్షముపై స్థిరమగుచు శబ్ధము చేయును.

41) गौरीमिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी.
अष्टापदी नवपदी बभूवुषी सहस्राक्षरा परमे व्योमन्.. (४१)

41) मध्यमा वाणी वर्षा के जल का निर्माण करती हुई शब्द करती है. वह समय-समय पर एकपदी, द्विपदी, चतुष्पदी, अष्टपदी अथवा नवपदी हो जाती है. वह कभी हजार अक्षरों वाली बनकर विशाल आकाश में पहुंचती है. (४१)

41) The medium voice makes the word forming rain water. It periodically becomes unipodial, binomial, quadrupedal, ashtapadi or navapadi. She sometimes reaches the vast sky with a thousand letters. (41)

42) తస్యాః సముద్రా అధి వి క్షరంతి తేన జీవంతి ప్రదిశశ్చతస్రః.
తతః క్షరత్యక్షరం తద్విశ్వముప జీవతి ..42..

42. దాని నుండి నాలుగు సముద్రములు నిండు
నాలుగు దిశలు ఆధారితములు అగును
దాని నుండి అక్షరము క్షరము, భౌతికము
ఈ విశ్వము దాని వలన ధరించబడును. [యగును]

42) तस्या: समुद्रा अधि वि क्षरन्ति तेन जीवन्ति प्रदिशश्चवतस्र:.
ततः क्षरत्यक्षरं तद्विश्वमुप जीवति.. (४२)

42) उसी वाणी के प्रभाव से सारे बादल जल बरसाते हैं और चारों दिशाओं के जीव प्राण धारण करते हैं. उसीसे सारे प्राणियों को जन्म देने वाला जल उत्पन्न होता है. (४२)

42) Under the influence of the same voice, all the clouds rain water and the creatures of all the four directions take life. From it is produced the water that gives birth to all beings. (42)

43) శకమయం ధూమమారాదపశ్యం విషూవతా పర ఏనావరేణ.
ఉక్షాణం పృశ్నిమపచంత వీరాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ ..43..

43. దాని వద్ద నుండి సకల మేఘములు వర్షించును,
దాని నుండియే నాలుగు దిశలలో ఆశ్రయమై
భూతముల రక్ష యగును. దాని నుండియే
జలములు ఉత్పన్నమగును మరియు జలము నుండి
సర్వ జీవుల ప్రాణ ధారణము చేయ బడును.

43) शकमयं धूममारादपश्यं विबूवता पर एनावरेण.
उक्षाणं पृश्चिमपचन्त वीरास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्.. (४३)

43) मैंने अपने समीप ही सूखे गोबर से उत्पन्न धुएं को देखा. चारों ओर फैले हुए धुएं के बाद मैंने उसके कारणभूत अग्नि को देखा. ऋत्विज् श्वेत रंग वाले सोमरस को तैयार करते हैं. आदि काल से उनका यही कर्म रहा है. (४३)

43) I saw the smoke from the dried dung near me. After the smoke spread around, I saw the fire caused by it. Ritwija prepares the white colored somras. This has been his deed since time immemorial. (43)

44) త్రయః కేశిన ఋతుధా వి చక్షతే సంవత్సరే వపత ఏక ఏషాం.
విశ్వమేకో అభి చష్టే శచీభిర్ధ్రాజిరేకస్య దదృశే న రూపం ..44..

44. కేశ యుక్తమైన ముగ్గురు వ్యక్తులు వర్షములో
(అగ్ని, ఆదిత్య, వాయువులు) యధా సమయము
భూమిపై పరివర్తనము చేస్తారు. మరియు
మూడవ యతని రూపము చూడ బడలేదు
కేవలము గతి చూడ బడును (వాయువు).
కేశి = వెంట్రుకలయతను
శిఖలు, కిరణములు, వీచికలు

44) त्रयः केशिन ऋतुथा वि चक्षते संवत्सरे वपत एक एषाम्.
विश्वमेको अभि चष्टे शचीभिध्राजिरेकस्य ददृशे न रूपम्.. (४४)

44) केश तुल्य किरणों वाले तीन व्यक्ति--अग्नि, आदित्य और वायु वर्ष में समय-समय पर धरती को देखते रहते हैं. इनमें से पहला नाई के समान कूड़ा समाप्त करता है, दूसरा अपने प्रकाशकर्म द्वारा देखता है एवं तीसरे को केवल गति का ज्ञान होता है, वह दिखाई नहीं देता. (४४)
केशि = बालों वाली
चोटियाँ, किरणें, पंखे

44) Three persons with hair-like rays - Agni, Aditya and Vayu - look at the earth from time to time in the year. The first of these eliminates the garbage like a barber, the second sees by his lightwork and the third only has the knowledge of motion, he is not visible. (44)
Keshi = hairy
braids, rays, feathers

45) చత్వారి వాక్పరిమితా పదాని తాని విదుర్బ్రాహ్మణా యే మనీషిణః.
గుహా త్రీణి నిహితా నేజయంతి తురీయం వాచో మనుష్యా వదంతి ..45..
(అథర్వణ వేదము – 9.10.27, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణం – 2.8.85)

45. వాక్కులు నాలుగు ప్రకారములుగ వుండును
మేధావి యోగులు దానిని తెలియుదురు
మూడు గుహ యందు నిహితము, ప్రకటము కావు
నాలుగవ ప్రకార వాక్కు మనుష్యులు చెపుతారు.

1 ఉన్నది (పరా వాక్కు)
2 ఆలోచించేది (పశ్యంతి వాక్కు)
4 కనిపించేది (వైఖరి)
3 అనిపించేది (మధ్యమా)

45) चत्वारि वाक्परिमिता पदानि तानि विदुर्ब्राह्मिणा ये मनीषिण:.
गुहा त्रीणि निहिता नेड़यन्ति तुरीयं वाचो मनुष्या वदन्ति.. (४५)
(अथर्वण वेद - 9.10.27, तैत्तिरीय ब्राहमणम् – 2.8.85)

45) वाणी के चार निश्चित पद होते हैं. क्रांतदर्शी ब्राह्मण उन्हें जानते हैं. उन में से तीन गुहा में छिपे होने से दृष्टिगोचर नहीं होते, चौथे पद वाली वाणी को मनुष्य बोलते हैं. (४५)

1) अस्तित्व
2) सोचना
4) करना
3) महसूस करना

45) There are four fixed terms of speech. The revolutionary Brahmins know them. Three of them are not visible by being hidden in the cavity, the voice of the fourth verse is spoken by man. (45)
(Atharvana Veda – 9.10.27, Taittiriya Brahmana – 2.8.85)

1) Being
2) Thinking
4) Doing
3) Feeling

పరా ప్రత్యక్చితీరూపా పశ్యంతీ పరదేవతా .

మధ్యమా వైఖరీరూపా భక్త-మానస-హంసికా .. 81.. **(366-372)**

366	పరా	పరా, పశ్యంతీ, మధ్యమా, వైఖరీ, వాక్కులందు ఆత్మస్థితియైన మౌనము పరావాక్కు రూపిణి రాణి లలిత.
367	ప్రత్యక్చితీరూపా	ప్రతి జీవియందుండు ప్రత్యక్చైతన్యాత్మరూపిణి దేవి లలిత.
368	పశ్యంతీ	బుద్ధియందు కనపడు పశ్యంతీ వాక్కు రూపము చిద్రూపి లలిత.
369	పరదేవతా	పరమేశ్వరి రూపమైన తల్లి లలిత.
370	మధ్యమా	విచారరూపమై దర్శనమగు మధ్యమా వాక్కు రాణి లలిత.
371	వైఖరీరూపా	శబ్దరూపమున వెడలు వాక్కు దేవి లలిత.
372	భక్తమానసహంసికా	భక్తుల మనస్సు అనెడు సరస్సున విహరించు అందాల హంస చిద్రూపి లలిత.
శ్రీదేవి చత్వారి వాక్పద శబ్ద బ్రహ్మ స్వరూపము		

– శ్రీ లలితా సహస్రనామ బోధామృతలహరి – 81 శ్లోకము

परा प्रत्यक्चितीरूपा पश्यन्ती परदेवता ।

मध्यमा वैखरीरूपा भक्त-मानस-हंसिका ॥ ८१॥ (366-372)

366	**परा**	**वह जो सर्वोच्च है; वह जो सभी से परे है**
367	**प्रत्यक्चित्तरूपा**	**वह जो अव्यक्त चेतना की प्रकृति की है या अव्यक्त ब्रह्म**
368	**पश्यन्ती**	**वह जो पश्यन्ती है, परा के बाद ध्वनि का दूसरा स्तर स्वाधिष्ठान चक्र**
369	**परदेवता**	**वह जो सर्वोच्च देवता हैं; पराशक्ति**
370	**मध्यमा**	**वह जो बीच में रहती है**
371	**वैखरीरूपा**	**वह जो वैखरी (प्रकट ध्वनि) के रूप में है, (श्रव्य रूप)**
372	**भक्तमानसंसिका**	**वह जो अपने भक्तों के मन में हंस है**

parA pratyakchitIrUpA pashyantI paradevatA |
madhyamA vaikharIrUpA bhakta\-mAnasa\-haMsikA || 81||

366	**parA**	**She who is the supreme; She who transcends all**
367	**pratyakchitIrUpA**	**She who is of the nature of unmanifested consciousness or of unmanifested brahman**
368	**pashyantI**	**She who is pashyantI, the second level of sound after parA in the svAdhiShTAna chakra**
369	**paradevatA**	**She who is the supreme deity; parAshakti**
370	**madhyamA**	**She who stays in the middle**
371	**vaikharIrUpA**	**She who is in the form of vaikharI (sound in the manifested, audible form)**
372	**bhaktamAnasahaMsikA**	**She who is the swan in the minds of Her devotees**

Sri Lalita Sahasra Nama Stotram

46) ఇంద్రం మిత్రం వరుణమగ్నిమాహురథో దివ్యః స సుపర్ణో గరుత్మాన్. ఏకం సద్విప్రా బహుధా వదంత్యగ్నిం యమం మాతరిశ్వానమాహుః ..46.. BRHD - 4.42 (B)

46. ఇంద్రుడు, మిత్రుడు, వరుణుడు, అగ్ని యందురు ★★
ఇతడు దివ్య సుపర్ణుడు గరుత్మాన్ యందురు
మరియు గమనశీల ఆదిత్యుడు యందురు
ఒకటియే సత్యము విప్రులు పలు విధముల చెప్పుదురు
అగ్నిమయుడు మరియు మాతరిశ్వుడు (పరాత్పరుడు) యందురు.

46) इन्द्र मित्र वरुणमग्निमाहुरथो दिव्य: स सुपर्णो गरुत्मान्. एकं सद विप्रा बहुधा वदन्त्यग्निं यमं मातरिश्वानमाहुः:.. (४६) BRHD - 4.42 (B)

46) बुद्धिमान लोग इस आदित्य को ही इंद्र, मित्र, वरुण और अग्नि कहते हैं. वह सुंदर पंखों और शोभन गति वाला है. एक होने पर भी ये विद्वानों द्वारा अग्नि, यम, मातरिश्वा आदि अनेक नामों से पुकारे जाते हैं. (४६)

46) Wise people call this Aditya indra, friend, varuna and agni. He has beautiful wings and a beautiful speed. Even when one, they are called by many names such as Agni, Yama, Matrishva, etc. by the scholars. (46)

47) కృష్ణం నియానం హరయః సుపర్ణా అపో వసానా దివముత్పతంతి.
త ఆవవృత్రంత్సదనాదృతస్యాదిద్ఘృతేన పృథివీ వ్యుద్యతే ..47..

47. సుందర గతిశీల మరియు జలహారిణి సూర్య
కిరణముల కృష్ణ వర్ణ, నియత గతి మేఘముల
జల పూర్ణము చేయును మరియు ద్యులోకమున చరించును
అవి వృష్టి (వర్ష) స్థానము నుండి క్రిందికి వస్తాయి
మరియు పృథివి జలములతో తడుపబడి (తృప్తి చెందును).

47) कृष्णं नियानं हरय: सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति.
त आववृत्रन्त्सदनादृतस्यादिद् घृतेन पृथिवी व्युद्यते.. (४७)

47) सुंदर गति वाली और जल सोखने वाली सूर्य की किरणें काले रंग वाले एवं नियम से गमन करने वाले बादल को पानी से भरती हुई आकाश में जाती हैं. वे जल लेकर नीचे आती हैं व धरती को पूरी तरह भिगो देती हैं. (४७)

47) The sun's rays, having a beautiful motion and absorbing water, go into the sky, filling the cloud with water, which is black in color and moving by the law. They come down with water and soak the earth completely. (47)

48) ద్వాదశ ప్రధయశ్చక్రమేకం త్రీణి నభ్యాని క ఉ తచ్చికేత.
తస్మింత్సాకం త్రిశతా న శంకవోఽర్పితాః షష్టిర్న చలాచలాసః ..48..

48. పన్నెండు పరిధులు ఒక చంద్రుడు (వర్ష) మరియు
మూడు నాభులు వున్నాయి. ఇది ఎవరు తెలియును?
ఈ చంద్రునిలో (వర్షములో) మూడు వందల
అరువది అరలు వున్నాయి. **(360°)**

48) द्‌वादश प्रधयश्नक्रमेकं त्रीणि नभ्यानि क उ तच्चिकेत.
तस्मिन्त्साकं त्रिशता न शड्‌कवोड्‌पिता: षष्टिन चलाचलास:.. (४८)

48) बारह परिधियां, एक चक्र और तीन नाभियां हैं. इस बात को कौन जानता है? एक चक्र में तीन सौ साठ चंचल अरे लगे हुए हैं.(360°) (४८)

48) There are twelve peripheries, one chakra and three navels. Who knows this? Three hundred and sixty are engaged in a circle fickle hey. (360°) (48)

49) యస్తే స్తనః శశయో యో మయోభూర్యేన విశ్వా పుష్యసి వార్యాణి.
యో రత్నధా వసువిద్యః సుదత్రః సరస్వతి తమిహ ధాతవే కః ..49..

49. సరస్వతీ, నీ శరీరములో వసించు ఏ గుణములు
సంసారము యొక్క సుఖము కల్గిస్తాయో,
దేని వలన, సర్వ వరణీయ ధనిని రక్షణ చేస్తావో
ఏ గుణములు బహు రత్నముల ఆధారమో
ఎవరు సమస్త ధనముల ప్రాప్తి చెందినారో
మరియు ఏది కల్యాణకారియో, ఈ సమయము
మేము దానిని గ్రోలుట కొరకు ప్రకటనము చేయుము.

49) यस्ते स्तन: शशयो यो मयोभूरेन विश्वा पुष्यसि वार्याणि.
यो रत्नधा वसुविद्य: सुदत्र: सरस्वति तमिह धातवे कः.. (४९)

49) हे सरस्वती! तुम्हारे शरीर में वर्तमान जो स्तन रस का आहवान करने वालों को सुख देता है, जिससे तुम मनोरम धनों की रक्षा करती हो, जो रत्नों का आधार धन प्राप्त करने वाला एवं शोभनदानयुक्त है, उसे हमारे पीने के लिए प्रकट करो. (४९)

49) Saraswati! Reveal the present in your body that gives pleasure to those who invoke breast juice, from which you protect the delectable riches, which is the basis of gems, the recipient of wealth and adornment, for us to drink. (49)

50) యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్.
తే హ నాకం మహిమానః సచంత యత్ర పూర్వే సాధ్యాః సంతి దేవాః ..50..

50. యజ్ఞము వలన యజ్ఞము దేవతలు యజించి చేయ
అదియె ప్రథము శ్రేష్ఠము ధర్మమ్ము నాయె.
ఆ విధముగ మహిమానులు యుండు చుందురు.
యెచట సాధ్యులు దేవతలు వుండినారు.

50) यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्.
ते ह नाकं महिमान: सचन्त यत्र पूर्वे साध्या: सन्ति देवा:.. (५०)

50) यजमानों ने अग्नि के द्वारा यज्ञपूर्ण किया है. यही सर्वप्रथम कर्त्तव्यकर्म था. महत्त्वपूर्ण यजमान स्वर्ग में एकत्र हैं. वहां पूर्ववर्ती यज्ञकर्त्ता भी दिव्य रूप में रहते हैं. (५०)

50) The hosts have performed yajna by fire. That was the first duty. Important hosts are gathered in heaven. There the erstwhile yagyakars also live in divine form. (50)

51) సమానమేతదుదకముచ్చైత్యవ చాహభిః.
భూమిం పర్జన్యా జిన్వంతి దివం జిన్వంత్యగ్నయః ..51..

51. సమానమైన ఉదకము పైకి వెళ్ళును
క్రిందకు వచ్చును ప్రతి సంవత్సరమును
భూమికి పర్జన్యము ఆనందమిచ్చును
అగ్నులు ఆనందము ఇచ్చెదరు దివి యందున.

51) समानमेतदुदकमुच्चैत्यव चाहभिः.
भूमिं पर्जन्या जिन्वन्ति दिवं जिन्वन्त्यग्नयः.. (५१)

51) एक ही प्रकार का जल है. वह गरमी के दिनों में ऊपर जाता है एवं वर्षा के दिनों में नीचे आता है. बादल धरती को प्रसन्न करते हैं एवं अग्नि द्युलोक को संतुष्ट करती है. (५१)

51) The same amount of water goes up on the hot days and comes down on the rainy days. Clouds please the earth and fire satisfies the divinities. (51)

52) దివ్యం సుపర్ణం వాయసం బృహంతమపాం గర్భం దర్శతమోషధీనాం.
అభీపతో వృష్టిభిస్తర్పయంతం సరస్వంతమవసే జోహవీమి ..52..

52. దివ్య సుపర్ణుడు, సూర్య దేవుడు వాయసము దివిన సుందరమైన
గతి శీలుడు, గమన యుతుడు, ప్రకాండ జలముల
గర్భోత్పాదకుడు, ఓషధుల ప్రకాశకుడు, ఆయన
వర్షము ద్వారా జలాశయములను తృప్తి చేయును
నదులను పాలన చేయును, రక్షణ కొరకు ఆ
దేవుని ఆహ్వానిస్తున్నాను. ఆహ్వానిస్తున్నాను ॥

ఇట్లు ఋగ్వేదమున ప్రథమ మండలము ఇరువది రెండవ అనువాకము ll22ll
ఇట్లు అస్య వామస్య సూక్తము సంపన్నము.
11-11-2024, 06.18AM – దీర్ఘతమ మహర్షి

52) दिव्यं सुपर्णं वायसं बृहन्तमपां गर्भं दर्शतमोषधीनाम्.
अभीपतो वृष्टिभिस्तर्पयन्तं सरस्वन्तमवसे जोहवीमि.. (५२)

52) मैं दिव्य, शोभनगति वाले, गमनशील, विशाल, गर्भ के समान वर्षा का जल उत्पन्न करने वाले, ओषधियों के दर्शन एवं वर्षा के जल द्वारा सरोवरों को पूर्ण एवं सरिताओं का पालन करने वाले सूर्य का अपनी रक्षा के लिए आह्वान करता हूं. (५२)

इस प्रकार ऋग्वेद में पहला मंडल बाइसवां अनुवाक ॥22॥
इस प्रकार अस्य वामस्य सूक्त सम्पन्न है।
11-11-2024, 06.18AM - दीर्घतमा महर्षि

52) I call upon the divine, the gentle, the moving, the vast, the womb-like rainwater producing, the vision of the herbs and the sun, who completes the lakes by the water of rain and follows the streams, to protect themselves. (52)

In this way, twenty-second Anuvaka of the Rigveda first Mandala ॥22॥
In this way Asya Vamsya Sukta is complete.
11-11-2024, 06.18AM - Dheerghatama Maharishi

సప్తతల సమన్వయము

7	సత్యం	తుర్యగ	విశ్వరుచి	జగతి	అసంప్రజ్ఞాత	సహస్రార	నైష్కర్మ సిద్ధి	V (ఎరుపు నీల)	ని	రవి	చైతన్యము	ప్రభువు	Infinity
6	తప	పదార్థాభావని	స్ఫులింగిని	త్రిష్టుభ్	సాస్మిత	ఆజ్ఞ	నిర్ అహంకారం	I (శ్యామ)	ద	శని	కాంతి	ప్రేరణ	Inspiration
5	జన	అసంసక్తి	సుధూమ్రవర్ణ	పంక్తి	సానంద	విశుద్ధి	నిత్య వైరాగ్య	B (నీల)	ప	శుక్ర	ఆకాశము	ప్రకాశము	Intellect
4	మహ	సత్త్వాపత్తి	సులోహిత	బృహతి	నిర్వితర్క	అనాహత	నిష్కల్మష బుద్ధి	G (ఆకుపచ్చ)	మ	గురు	ప్రాణము	ప్రేమ	Intution
3	సువ	తనుమానస	మనోజవ	అనుష్టుప్	సవితర్క	మణిపుర	నిర్మల – వాక్	Y (పసుపు)	గ	బుధ	అగ్ని	ప్రయత్నము	Intensity
2	భువ	విచారణ	కరాళి	ఉష్ణిక్	వైరాగ్య	స్వాధిష్ఠాన	నిస్వార్థ భక్తి	O (నారింజ)	రి	మంగళ	నీరు	ప్రియము	Intimacy
1	భూ	శుభేచ్ఛ	కాళి	గాయత్రి	అభ్యాస	మూలాధార	నిష్కామ – కర్మ	R (ఎరుపు)	స	సోమ	భూమి	ప్రపంచము	Instinct
	లోకములు	సప్త భూమికలు	సప్త జ్వాలలు (అగ్ని యొక్క)	ఛందస్సులు (సూర్యుని సప్త కిరణములు)	యోగము– సమాధులు	చక్రములు	గీతా జ్ఞాన సప్త భూమికలు	వర్ణములు	స్వరములు	వారములు	మహదంశములు	ప్ర–భావములు	In-Source

SPIRIT OF LIFE
PURIFICATION PROCESS

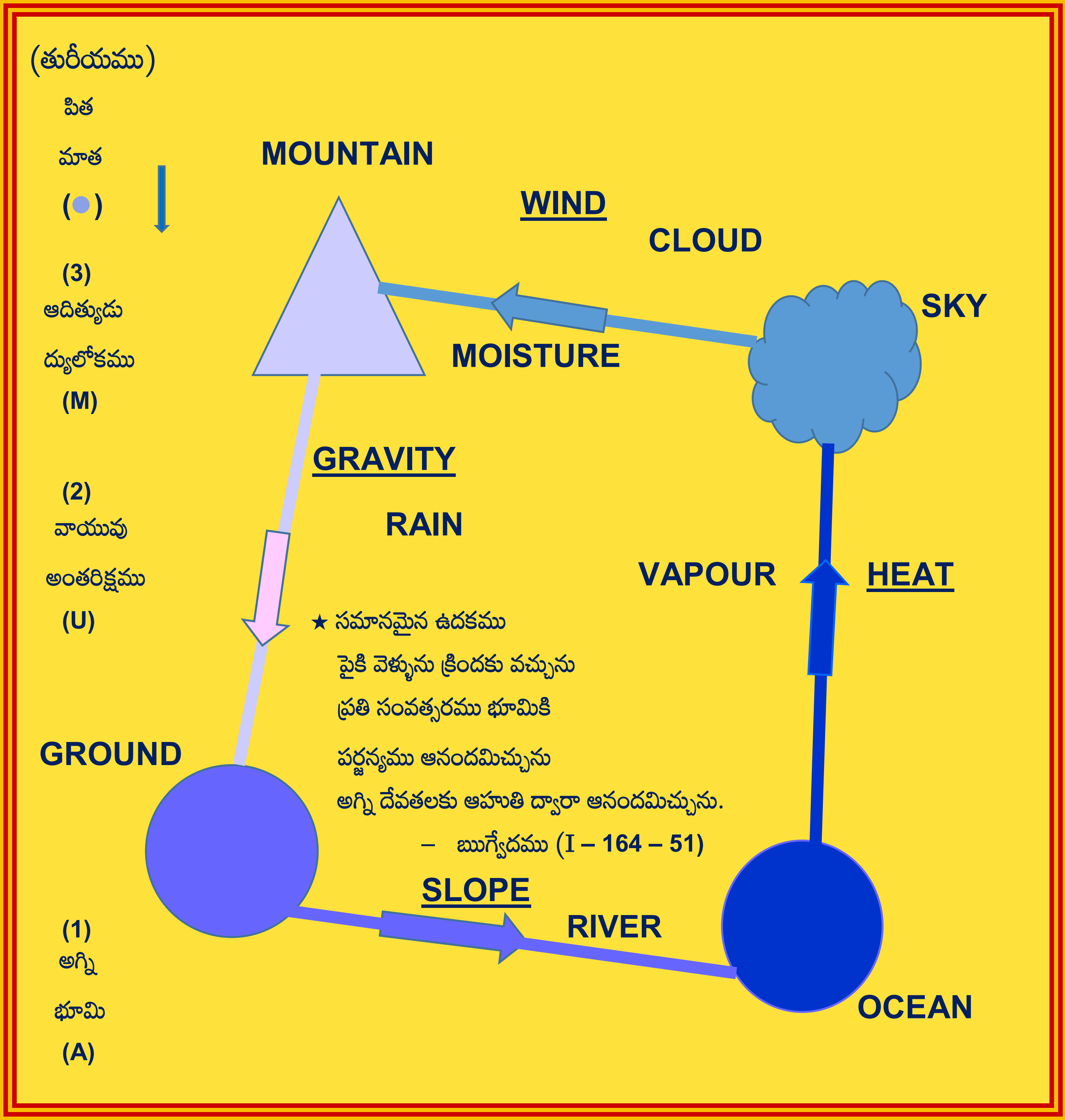

*** The same amount of water goes up on the hot days and comes down on the rainy days. Clouds please the earth and fire satisfies the divinities.**

– RIGVEDA (I – 164 – 51)